

anw 21.5.97

GEMEENTE BLADEL

Bladel
Casteren
Hapert
Hoogeloon
Netersel

Aan Noordbrabantse Commissie voor Wapen en
Vlaggenkunde

Purmerstraat 14

5628 HE EINDHOVEN

uw brief:
uw kenmerk:
ons kenmerk: FZ 97.061
behandeld door: mevrouw J. Lewiszong
doorkiesnummer:
bijlage(n): div.
onderwerp: gemeentewapen
datum: 16 mei 1997
verzonden:

20 MEI 1997

Geachte heer/mevrouw,

Op 1 januari 1997 zijn de gemeente Bladel en Netersel c.a. en de gemeente Hoogeloon c.a. samengevoegd.

In verband met deze samenvoeging zijn wij begonnen met een onderzoek naar de mogelijkheden voor een nieuw gemeentewapen.

Wij hebben het Streekarchief Regio Eindhoven gevraagd ons terzake te adviseren. Bij het vaststellen van het gemeentewapen van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a. in 1985 is er door het Streekarchief een uitgebreid historisch onderzoek gedaan naar de achtergronden van deze gemeente

In dezelfde periode is een onderzoek ingesteld naar de achtergronden van het gemeentewapen van de voormalige gemeente Bladel c.a.

Door een tekort aan personeel is het niet mogelijk dat het streekarchief op dit moment zelf voorstellen kan doen.

Zij hebben ons dan ook naar uw Commissie verwezen.

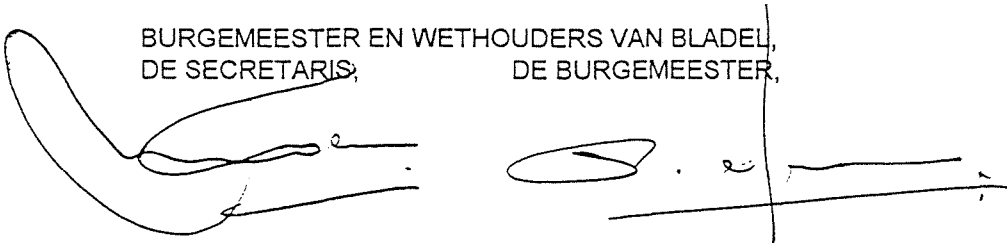
Graag zouden wij van u advies ontvangen omtrent de mogelijkheden tot het vaststellen van een historisch gefundeerd wapen voor de nieuwe gemeente.

De nieuwe naam voor de gemeente is nog niet vastgesteld.

Wij zenden u hierbij de rapporten toe die in de jaren tachtig door het Streekarchief zijn opgesteld.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BLADEL,
DE SECRETARIS, DE BURGEMEESTER,

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

secretariaat:
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven
tel. 040 - 238 29 11

College van Burgemeester en wethouders
Postbus 11
5530 AA Bladel

uw kenmerk : FZ 97.061
ons kenmerk : Ehv/Bla-Ho/01
datum : 22 mei 1997
onderwerp : gemeentewapen

Geacht college,

In reactie op uw schrijven van 16/20 mei 1997 het volgende.

De commissie is bereid te adviseren over een wapen voor de nieuwe gemeente. In dat advies zal ook een advies inzake de gemeentevlag worden opgenomen.

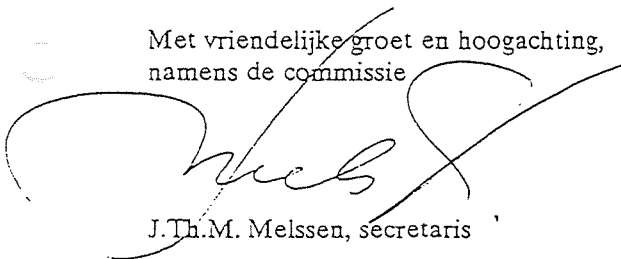
Voordat daartoe kan worden overgegaan, dient de commissie toch wel te weten wat de officiële naam van de gemeente zal gaan worden danwel een opgave van de mogelijkheden die uw college c.q. de gemeenteraad in deze overweegt. Wapen en vlag zullen immers ten nauwste samenhangen met de naam van uw gemeente. De commissie kan dan eventueel bij de verschillende namen aangepaste adviezen uitbrengen.

Bij een reactie uwerzijds binnen veertien dagen en rekening houdend met de lopende adviezen zal een voorstel - naar verwachting - uiterlijk in de eerste helft van juli a.s. worden geleverd.

De kosten daarvoor zullen ongeveer tussen de 150 en 250 gulden liggen.

Uw reactie afwachting.

Met vriendelijke groet en hoogachting,
namens de commissie

J.Th.M. Melssen, secretaris

gem. Bladel
of:
- Bladel
- Hapen / Hoopelen
- Bladel - Hapert
- - Hoopelen

*dat. 21/5 '97 mev
Lemmers*

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

secretariaat:
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven
tel. 040 - 238 29 11

College van Burgemeester en wethouders
Postbus 11
5530 AA Bladel

uw kenmerk : FZ 97.061
ons kenmerk : Ehv/Bla-Ho/02
datum : 8 juli 1997
onderwerp : advies wapen en vlag

Geacht college,

In antwoord op uw verzoek van 16/20 mei 1997 en aanvullende telefonische informatie van mevrouw J. Lewisong op 29 mei daarop volgend doet de commissie u haar voorstellen ten behoeve van een wapen en een vlag voor uw gemeente toekomen. Daarnaast heeft de commissie ook voorstellen uitgewerkt voor dorpswapens. Hierover en over onze criteria en de te volgen procedure hebben wij circulaire ingesloten.

In het advies zijn schetstekeningen in kleuren van de voorgestelde wapens en vlaggen opgenomen. Uitdrukkelijk wordt erop gewezen, dat dit *schetsen* zijn en dat de definitieve vormgeving aan een professionele tekenaar moet worden overgelaten. Voor het aanwijzen van een deskundig tekenaar voor eventuele net-tekeningen van wapens en vlaggen kan de commissie u een voorstel doen; ook kunt u plaatselijk een tekenopdracht geven. Wel zou de commissie er prijs op stellen t.z.t. over een kleurenafdruk van terzake gemaakte tekeningen te beschikken.

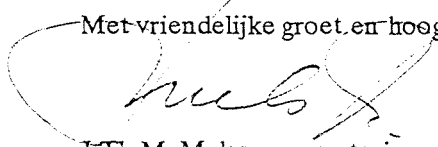
Wij verzoeken u tevens, ons op de hoogte te houden van het verdere verloop van de procedure rond wapen en vlag resp. wapens en vlaggen.

De kosten van bijgaand advies bedragen f 235,-, exclusief een exemplaar van de nieuwe gemeentevlag. Het bedrag kunt u overmaken op postbankrekening 23.22.857 t.n.v. J. Melssen te Eindhoven; de vlag kunt u t.z.t. aan bovenstaand adres toezenden.

Graag worden wij t.z.t. in het bezit gesteld van fotokopieën van alle relevante stukken rond de besluitvorming en van een kleurenfoto van het wapendiploma.

Steeds bereid een en ander nader toe te lichten.
Uw reactie afwachting.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

J.Th.M. Melssen, secretaris

bijlagen:
* advies
* circulaire criteria
* circulaire procedure
* circulaire dorpswapens en -vlaggen

**ADVIES VOOR
EEN WAPEN EN VLAG
VOOR DE NIEUWE
GEMEENTE 'BLADEL'**

WAPEN EN VLAG VOOR DE NIEUWE GEMEENTE 'BLADEL'

INLEIDING

De nieuwe gemeente met de werknaam 'Bladel' werd per 1 januari 1997 gevormd door samenvoeging van de voormalige gemeenten *Bladel en Netersel* en *Hoogeloon, Hapert en Casteren*. Er is nog geen definitief besluit genomen over de gemeentenaam.

Het gebied van de voormalige gemeente Bladel en Netersel viel samen met dat van de gelijknamige statendorpen, gelegen in het Kwartier van Kempenland. De gemeente was bij Keizerlijk Decreet van 14 mei 1810 ontstaan door afscheiding van de schepensbank van Bladel, Reusel en Netersel. Het grondgebied van de voormalige gemeente Hoogeloon, Hapert en Casteren viel eveneens samen met dat van de drie gelijknamige statendorpen, gelegen in het Kwartier van Kempenland, die samen tot 14 mei 1810 één schepensbank uitmaakten.

DE WAPENS

Wapens zoals wij die kennen zijn ontstaan in de Middeleeuwen, naar wordt verondersteld in het tweede kwart van de twaalfde eeuw, toen door het gebruik van gesloten wapenuitrustingen de herkenbaarheid van ridders op het slagveld werd belemmerd. Daarom plaatsten zij *kentekens* op hun wapenschilden, vanen en sjabracken. Al snel na het ontstaan van dergelijke wapens werden deze *erfelijk* en de symbolen *blijvend*. Ook wereldlijke en geestelijke instellingen, waaronder steden en dorpen, gingen in de loop der tijd eigen symbolen gebruiken, die veelal slechts van zegels aan oorkonden bekend zijn gebleven. De schildfiguren zijn in een aantal gevallen in later tijd op wapenschilden terecht gekomen.

In afbeeldingen van wapenschilden uit de Middeleeuwen zijn deze meestal voorgesteld met een helm, dekkleden en een helmteken. Zij behoorden doorgaans tot de uitrusting van de ridders uit die tijd. Nadien werden zij een traditionele versiering. Sinds de 15de eeuw werden op de schilden soms kronen geplaatst die sedertdien steeds meer onderlinge verschillen gingen vertonen en vaak de rang weergaven van degenen, wiens wapen werd voorgesteld, zogenaamde rangkronen. De wapens van de vroegere (hoofd)steden werden vaak gedekt door de rangkroon van degene, die daar het oppergezag had (bijvoorbeeld hertog, graaf, markies, baron). In later tijd kwam dit gebruik soms ook voor bij wapens van dorpen-heerlijkheden. De kronen gingen over op de gemeentebesturen die als opvolger van die steden en dorpen kunnen gelden. Vanaf het begin van de 20ste eeuw werd het steeds meer gebruikelijk om ook aan andere gemeentewapens een kroon toe te voegen. In ons land is dat een kroon van drie bladeren en twee parels, reden waarom de term 'gemeentekroon' ingeburgerd raakte. Deze kroon kan worden gezien als teken van gemeentelijke autonomie en onderscheidt gemeenten van o.m. verenigingen en instellingen.

De symboliek op *wapens* moest vanwege de herkenbaarheid zo *eenvoudig* mogelijk zijn, die op *zegels* zo *ingewikkeld* mogelijk. Laatstgenoemde waren immers bedoeld om de authenticiteit van stukken te waarmerken c.q. de inhoud daarvan te bekrachtigen, reden waarom het namaken of vervalsen zo moeilijk mogelijk moest worden gemaakt.

Genoemde zegels bleven tot 1795 in gebruik. Bij verlies of diefstal werd een zegel vervangen, waarbij in het algemeen de bekende oudere voorstelling opnieuw werd gesneden, soms met toevoeging van een jaartal.

In de jaren 1795-1803 en 1806-1813 waren de kentekens van de Bataafse republiek, het koninkrijk Holland en het Franse keizerrijk op de zegels geplaatst. Daarbij werd (in het algemeen) qua voorstelling geen onderscheid meer gemaakt tussen de dorpen onderling; men huldigde immers het beginsel 'vrijheid, gelijkheid en broederschap'. Tussen 1803 en 1806 en ná 1813 waren de stempels uit de jaren van vóór 1795 weer in gebruik. Bij keizerlijk decreten van 14 mei en 8 november 1810 werd een groot aantal dorpen, dat tot streekschepensbanken had behoord, daarvan afgescheiden. Zij werden veelal zelfstandige gemeenten. Die plaatsen, waarvan in het verleden het gebied van de schepensbank identiek was aan het dorp, konden ook na 1810 zelfstandige gemeenten blijven. Deze situatie bleef na het vertrek van de Fransen provisioneel voortbestaan; per 1 januari 1821 definitief.

Medio 1814 stelde Willem I de Hoge Raad van Adel in, wiens taak betreffende adelszaken op het einde van dat jaar werd uitgebreid met de administratie/registratie van bestaande wapens van openbare lichamen, waaronder gemeenten, alsmede het maken van voorstellen voor te verlenen wapens, o.m. aan gemeenten. In de jaren 1817-1819 werden bijna alle wapens in onze provincie bevestigd door de Hoge Raad van Adel c.q. verleend door de koning. Veelal houden de gemeenten als datum die van het toen verstrekte diploma aan. Bij bevestiging is dat juist, bij verlening niet. Het ligt voor de hand dat er in 1817-1819 fouten werden gemaakt. Voor een deel zijn die toe te schrijven aan de Hoge Raad van Adel, die in korte tijd zoveel wapens moest behandelen. De belangrijkste oorzaak van deze fouten is echter gelegen in de gebrekkige kennis van de toenmalige burgemeesters, die bovendien niet begrepen wat de bedoeling van de wapenregistratie was. Zegel en wapen waren voor die overheidsdienaren hetzelfde omdat zij slechts het gebruik van zegels (waarvan sommige met wapens daarop) kenden. Zij stelden daarom de complete inhoud van het zegelbeeld als wapen voor, soms met de tekstrand die men verlangde. Ook verzuimden de burgervaders op grote schaal de wapenkleuren op te geven, als zij die al kenden. Algemeen wordt aangenomen dat om die reden koning Willem I zou hebben bepaald dat alle wapens, waarvan de kleuren niet bekend waren, de kleuren van het Rijkswapen zouden krijgen, i.c. azuur (blauw) en goud. Het is evenwel niet gelukt te achterhalen waar deze veronderstelling zijn oorsprong vindt.

Bij opheffing van een gemeente vervallen haar *insignia*, waaronder wapen en vlag. Slechts in die gevallen waarin de nieuwe gemeenteraad de naam van een oude gemeente binnen haar grondgebied wenst te handhaven, kan hij besluiten het wapen en de vlag van die gelijknamige voormalige gemeente te behouden. Er is dan geen koninklijk besluit nodig. Gemeenten met een nieuwe naam dienen voor het gemeentewapen steeds na het raadsbesluit een verzoek aan Hare Majesteit te richten tot verlening van een wapen, hetgeen geschiedt bij koninklijk besluit. De gemeente ontvangt vervolgens enige tijd daarna een door de Hoge Raad van Adel afgegeven wapendiploma.

Sinds 1817-1819 is in het gebied van de tegenwoordige gemeente het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a. in 1986 verbeterd.

De dorpswapens

De gemeentewapens hebben door de samenvoeging van de toenmalige gemeenten per 1 januari 1997 hun officiële status verloren. Een van de doelstellingen van de in 1987 officieel van start gegane *Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde* is de instelling van dorpswapens (en -vlaggen), zoals in de provincie Friesland toen reeds langere tijd gebruikelijk was. Er zouden door de herindeling immers veel wapens verdwijnen, daarmee een stuk van ons culturele erfgoed vernietigend. Om die reden pleitte de commissie in haar in de jaren 1992-1996 gepubliceerde rapporten voor de invoering van dorpswapens. Daarbij wordt uitgegaan van de wapens van de voormalige gemeenten in het gebied en die van hun voorgangers. Het nieuwe gemeentebestuur kan dan bij raadsbesluit wapens instellen voor de binnen de gemeente gelegen dorpskernen, eventueel ook voor die welke geen voormalige gemeenten zijn. Een aantal gemeenten in onze provincie heeft al van die gelegenheid gebruik gemaakt om ook voor de overige kernen wapens (en vlaggen) te laten ontwerpen en in te stellen. Door het instellen van dorpswapens wordt aan het eigen karakter en het verleden van de onderdelen van de gemeente recht gedaan.

BLADEL en NETERSEL

Het dorp is steeds een hertogs- of statendorp geweest, aanvankelijk binnen het Schoutambt van Antwerpen, later in het Kwartier van Kempenland. Tot de Sint-Peterparochie van Bladel behoorde ook Netersel. Waarschijnlijk is dat in de dertiende en begin 14de eeuw de lage heerlijkheid van Bladel in handen was van de familie *Van Bladel*.

Bladel vormde met Reusel en Netersel één schepenenbank. Schepenen van Bladel werden in de jaren 1365-1367 nog "mannen van de vrouwe van Brabant" genoemd, maar zeker vanaf 1375 schepenen. Zij zegelden toen met hun persoonlijke zegels.

Een schependomszegel is bekend vanaf 1406. Evenals een tweede zegel uit de jaren 1412-1547 toont dat één sleutel met een roostervormige baard. Uit 1583-1611 is een derde zegel bekend, qua voorstelling identiek aan het tweede doch links en rechts vergezeld van de letters R en M, waarvan de betekenis niet duidelijk is. Een vierde zegel was in gebruik in 1627-1705 en daarin worden voor het eerst ook de namen van Reusel en Netersel in het randschrift opgenomen. Dit zegel vertoont een wapenschild met twee gekruiste sleutels. Vóór 1746 werd een vijfde zegel in gebruik genomen waarop om het wapenschild een versiering in de vorm van een dekkleed was aangebracht met in plaats van een helm een engelenkopje met vleugels. Dat zegel bleef tot de Franse tijd in gebruik. Het gemeentebestuur gebruikte zeker tot het midden van de 20ste eeuw deze zegelvoorstelling op gemeentelijk drukwerk.

Het schrijven van de burgemeester van 1815 over het wapen is verloren gegaan. Bekend is slechts zijn mededeling dat het afkomstig was van de abdij van Postel en dat hij hetzelfde wapen (lees: zegel) wenste in een kleiner formaat en met een aangepast randschrift. Hij zal daarvan een zegelafdruk hebben ingezonden, daar de Hoge Raad van Adel op 16 juli 1817 de gemeente bevestigde in het gebruik van het wapen: "*Zijnde van Lazuur, met twee liggende Sleutels van goud, geplaatst en Soutoir.*" De toegepaste kleuren zijn de rijkskleuren.

De betekenis van het wapen spreekt voor zich. De sleutel, die oorspronkelijk in het zegelveld stond, stelt de sleutel van het hemelrijk voor, het symbool van Sint-Peter, de kerkpatroon van Bladel. In later tijd werd deze heilige steeds met twee sleutels uitgebeeld: de gouden sleutel van de hemel en de zilveren van de aarde.

Omdat lokaal-historische kleuren niet bekend zijn, stelde de commissie in haar rapport van september 1996 voor de kleuren van het Kwartier van Kempenland op het wapen toe te passen. Om evenwel voldoende onderscheid te maken met andere 'sleutelwapens' werd het schildhoofd uit het wapen van het Kwartier van Kempenland toegevoegd. De nieuwe omschrijving had kunnen luiden: *in sabel twee kruislings geplaatste sleutels van goud en een schildhoofd van zilver.*

HOOGELOON, HAPERT en CASTEREN

Oorspronkelijk waren de drie dorpen hertogdorpen en behoorde het gebied tot de schepenbank van Eersel. Al in 1327 was er sprake van schepenen van Hapert en Loon, vermoedelijk zaten zij in de lage schepenbank van de abdij van Tongerlo, die in die dorpen de lage en de grondheerlijkheid bezat. In 1559 gaf de hertog van Brabant de hoge en middelbare heerlijkheden van Hapert en Hoogeloon en de hoge, middelbare en lage heerlijkheid van Casteren in pand aan de abt van Tongerlo. In 1590 gingen deze heerlijkheden in eigendom over naar het bisdom 's-Hertogenbosch. Het pand op de heerlijke rechten in de drie dorpen werd in 1617-1618 door de hertogelijke rekenkamer gelost. Onbekend is hoelang het bisdom nog in het bezit van de lage en grondheerlijkheid van Hapert en Hoogeloon is gebleven.

In 1559 werd één schepenbank gevormd voor de dorpen Hoogeloon, Hapert en Casteren, waarin de lage schepenbank van Tongerlo zal zijn opgegaan. Na de lossing in 1618 ontstond deze laatbank of lage schepenbank opnieuw.

Tot 1559 zullen de dorpen, als onderdeel van de bank van Eersel, ook gezegeld hebben met het Eerselse zegel. In 1327 beschikten de schepenen van de lage jurisdictie van de dorpen Hapert en Hoogeloon nog niet over een eigen zegel, reden waarom zij toen de pastoor van Hapert verzochten om zijn zegel aan hun oorkonde te hechten. Tenminste vanaf 1479 gebruikten zij wel een eigen zegel, dat vermoedelijk uit ca. 1435 dateerde. Dat zegel werd vanaf 1559 door de hoge schepenbank gebruikt, ook nadat de heerlijkheden in 1618 waren gelost en er een schepenbank voor de drie dorpen bleef bestaan. Dit zegel vertoont de gemijterde Heilige Severinus - parochiepatroon van Hapert - ten voeten uit, de kromstaf in zijn linkerhand. Op de achtergrond zien we een struik of boom, versieringen om het vervalsen door nasnijden van het zegel te bemoeilijken. Afdrukken van dat zegel komen voor tot in de 18de eeuw en het zegelstempel moet nog in 1811 aanwezig zijn geweest. De burgemeester van Hoogeloon schreef in 1815 immers dat het stempel in 1811 door de vrederechter van Eindhoven was meegenomen.

In 1815 deelde de burgemeester aan de gouverneur der provincie weliswaar mee dat zijn gemeente voordien een wapen had gevoerd met daarin een bisschopsfiguur, maar hij verzocht om machtiging om er voortaan een te mogen voeren met daarin "eenvoudig een klimmende leeuw". Bij diploma van 28 september 1819 bevestigde de Hoge Raad van Adel als wapen: "*Zijnde een*

blauw schild, beladen met een klimmenden goude Leeuw". Van 'bevestiging' was natuurlijk geen sprake.

Wegens slijtage van het diploma werd in 1957 om een nieuw diploma gevraagd. De Hoge Raad van Adel reageerde daarop positief doch stelde voor een kroon aan het wapen toe te voegen. Daarop werd bij Koninklijk Besluit van 1 maart 1958 nr. 9 als wapen verleend: "*van azuur, beladen met een klimmende leeuw van goud, getongd en genageld van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paalen.*" (diploma 24 maart 1958).

Op verzoek van Burgemeester en Wethouders in 1985 werd door het streekarchief uitvoerig gerapporteerd over o.m. het wapen. Besloten werd een wapen vast te stellen, dat een combinatie zou vormen van de elementen uit het oude zegel en het oude wapen. De historische tweedeling van het grondgebied van de gemeente c.q. de heerlijkheid tussen Brabant en Tongerlo kwam daarin eveneens tot uiting. Bij Koninklijk Besluit van 27 maart 1986 nr. 40 werd daarop een nieuw wapen verleend: "*Gedeeld; I in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II in goud drie kepers van keel. Het schild ter linkerzijde gehouden door de Heilige Severinus, aartsbisschop van Keulen, van natuurlijke kleur, met een mijter van zilver, geboord en gevoerd van goud, gekleed in een albe van zilver, een overtuniek van goud, geboord van keel, een antieke kazuifel van keel, gevoerd van goud, een pallium van zilver, beladen met vijf breedarmige kruisjes van sabel en met franje van goud, geschoeid van goud en houdende in de linkerhand een kromstaf eveneens van goud.*" (diploma 28 augustus 1986).

De commissie stelde in haar rapport van september 1996 voor het wapen uit 1986 te handhaven.

DE VLAGGEN

Het ontstaan van vlaggen blijkt veel vroeger te liggen dan dat van wapens. Naast de eigen ontwikkeling van vlaggen op zee, zien we een afwijkende ontwikkeling op het land. De banieren waren - evenals de wapens - bedoeld om de herkenbaarheid van legeronderdelen te vergroten. Elk legeronderdeel stond onder leiding van een banier-heer, later baanderheer of baron geheten, omdat deze een eigen vaan of banier voerde. Na het in gebruik raken van wapens (tweede kwart twaalfde eeuw) ging men voor deze banieren de kleuren van de wapenschilden gebruiken, waarop wapenfiguren konden worden afgebeeld. In onze provincie kennen we wapenbanieren van de heren van Bergen op Zoom, Boxtel, Breda, Cranendonk, Cuijk, Heusden, Megen en Ravenstein, maar ook de heren van Sint-Michielsgestel (Van Horne-Perwijs) en Helmond (Van Berlaer) gebruikten dergelijke dundoeken.

Naast vorsten en lagere heren gingen in de dertiende eeuw en later ook steden een banier of vlag voeren. De oudst bekende zijn die van vroegere havensteden, die meestal belangrijke handelssteden waren. Deze steden voerden eigen kleuren en tekens. De banier van de heren van Gistelle op het stadszegel van Axel (1244/5) of de Cuijkse banier op het begin 14de-eeuwse zegel van de stad Grave waren niet alleen bedoeld als herkenningstekens, maar eveneens om aan te geven dat deze steden onder de bescherming van die heren stonden.

Toen dit type vlag in de loop van de 15de eeuw minder ging aanspreken en ontwikkelingen op militair terrein nieuwe eisen stelden, kwam het in de mode om op legervaandels, gebouwen enz. deviezen of emblemen te plaatsen, als teken van heerschappij, eigendom e.d. Het meest bekende voorbeeld hiervan is wel het Bourgondische (takken)kruis, in onze contreien oorspronkelijk het symbool van het gelijknamige hertogelijke huis. Het symbool bleef ook na het uitsterven van het geslacht in 1482 voortbestaan, zelfs tot in de 18de eeuw (denk aan de gildevaandels). Dit takkenkruis werd tevens het algemene kenteken voor schepen uit de gebieden van het Bourgondische Huis, i.c. de Nederlanden, Spanje, enz. Een stad als Breda kende in de Middeleeuwen een eigen legervaandel: rood met daarop de drie witte schuinkruisjes. Tijdens de opstand (1568-1648) werden daaraan drie banen in de kleuren van de Prins van Oranje toegevoegd. In die tijd kwam tegenover vaandels en vlaggen met het takkenkruis genoemde Prinselijke driekleur te staan. Deze werd al snel een algemeen teken van de opstand, niet alleen op legervaandels maar ook op scheepsvlaggen. Vanaf ca. 1630 werd oranje steeds meer door rood vervangen. Vanaf 1796 is het rood, wit en blauw als nationale driekleur aan te merken. Eerst vanaf ca. 1780 werd het gebruik van nationale vlaggen meer en meer algemeen.

Min of meer historische stadsvlaggen komen in Noord-Brabant voor te Bergen op Zoom, Breda, Eindhoven, Grave, 's-Hertogenbosch en Ravenstein. Uitgezonderd Grave, dat in feite de Cuijkse banier gebruikt(e), betreft het hier op een enkele uitzondering na steeds banenvlaggen met het volledige stadswapen.

Bij de viering van het 750-jarige bestaan van de stad 's-Hertogenbosch in 1935 wist de toenmalige Rijksarchivaris in de provincie, mr J.P.W.A. Smit onder meer te bereiken dat banieren van alle gemeenten in de provincie werden gemaakt en gebruikt. Het basisprincipe van elke banier was gelijk: een vierkante Brabantse blokkenvlag (vier bij vier blokken) met in de broektop (= vierkant bovenzijde vlag aan stokzijde) de voorstelling van het gemeentewapen, naar de tekenwijze van Smit. Na genoemde viering werden deze banieren bij schrijven van 9 september 1935 aan de respectievelijke gemeentebesturen aangeboden. Vele daarvan hebben deze lange tijd als 'gemeentevlag' gebruikt, sommige zelfs bij raadsbesluit.

Alhoewel Eindhoven al in 1927 een gemeentevlag instelde, duurde het voor de rest van de provincie nog tot na de Tweede Wereldoorlog voordat het gebruik van provincie- en gemeentevlaggen meer algemeen werd. De eerste gemeenten in deze provincie, die een vlag instelden waren toen Nieuw-Ginneken (1949) en Geertruidenberg (1952). De gemeentevlaggen in onze provincie werden in die tijd veelal ontworpen door de Hoge Raad van Adel. Aanvankelijk paste dit college in zijn vlagontwerpen alleen maar banen toe, omdat het de vlaggen van de Hollandse steden uit het verleden (die in hoofdzaak uit drie of meer banen bestonden) als voorbeeld nam. Daarnaast was er in genoemde Raad een nauwelijks onderdrukte tegenzin ten opzichte van gemeente-, ja zelfs van provincievlaggen. Bij toename van het aantal vlaggen moest men wel naar andere mogelijkheden zoeken (het aantal kleuren en banencombinaties is immers beperkt). Die werd gevonden in een relatie met de wapentekens, een relatie die qua kleuren al lang bestond (veel blauw-gele vlaggen). Op (een van) de banen werd een (van de) teken(s) uit het wapen geplaatst, al dan niet in een nader gestileerde vorm. Later heeft ook de Stichting voor Banistiek en Heraldiek te Muiderberg zich op dit terrein bewogen, door elke gelegenheid aan te grijpen om gemeenten zonder vlag te benaderen en aan te bieden terzake te willen adviseren. Het is jammer dat de kennis van die Stichting op het terrein van de Noordbrabantse geschiedenis onvolledig was. Met ingang van 1987 is in onze provincie de toen opgerichte Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde op dit terrein actief.

Thans wordt een vlag doorgaans gezien als een symbool dat staat voor de gehele bevolking, een wapen als kenteken van het bestuur. Men denke hier als voorbeeld aan het Rijkswapen, alleen in gebruik bij de Rijksoverheid, en de nationale driekleur, die daarnaast door alle inwoners wordt gebruikt.

Het instellen van gemeentevlaggen gebeurt bij besluit van de gemeenteraad. Men kan de Hoge Raad van Adel om advies vragen, hetgeen echter niet verplicht is. Het is gebruikelijk dat van het raadsbesluit een afdruk met tekening aan die Raad wordt toegezonden.

De dorpsvlaggen

De vlaggen, zoals die door de voormalige gemeenten in dit gebied gevoerd werden, weerspiegelen in grote lijnen bovengeschetste gang van zaken.

Evenals wapens kunnen ook vlaggen de gemeenschapszin in de onderdelen van de gemeente versterken en door het onderstrepen van het eigene bijdragen aan het karakter van het geheel. Kleuren van en symbolen op vlagontwerpen worden ontleend aan de voorgestelde dorpswapens. Bij de toepassing kan het aantal symbolen worden gereduceerd om tot een eenvoudige, goed herkenbare vlag te komen.

BLADEL en NETERSEL

In 1935 kwam de gemeente in het bezit van een defileervlag, die in de praktijk zal zijn gebruikt bij feestelijke gelegenheden. In 1970 deelde het gemeentebestuur evenwel mee niet in het bezit van een vlag te zijn maar voornemens te zijn op korte termijn een vlag vast te stellen. Het college van Burgemeester en wethouders legde op 25 september 1970 een tweetal ontwerpen aan de Hoge Raad van Adel voor, die door 'ons' (= het college) waren ontworpen. Die ontwerpen

waren gebaseerd op verstrekte gegevens door het streekarchivariaat Noord-Kempenland. De twee kleuren (blauw en geel) werden ontleend aan het gemeentewapen en symboliseerden de samenstelling van Bladel en Netersel, de sleutels verwezen naar 'de patronage van St. Petrus ad vincula, vanouds de beschermheilige van de parochie en plaats.' De gemeenteraad stelde op 19 november 1970 een vlag vast waarvan de omschrijving luidde: *Linksgeschuind van blauw en geel met in het blauw twee gekruiste gele sleutels, terwijl de hoogte en de lengte van de vlag zich verhouden als 2 : 3.* Op de bij het raadsbesluit behorende tekening hebben de sleutels een lengte van bijna de halve vlaghoogte.

Ook hier is, zoals op zovele andere plaatsen, de overbodige lengte-breedte-verhouding van de vlag vermeld, die slechts bij andere proporties dan 2 : 3 moet worden aangegeven.

HOOGELOON, HAPERT en CASTEREN

Ook Hoogeloon c.a. kwam in 1935 in het bezit van een defileervlag. In 1985 deelde het gemeentebestuur aan het streekarchief Zuid-Oost Brabant mee dat deze banier nog steeds werd gebruikt.

Contacten tussen gemeente en datzelfde streekarchief leidden in oktober 1985 tot de verslaglegging van het onderzoek 'Naar een nieuw gemeentewapen voor Hoogeloon c.a.', waarin drie voorstellen voor o.m. een vlag waren opgenomen, waaronder: 'gekeperd (in de zin van de vlag) van zwart, geel en rood (desnoods in het zwart langs de broek de Brabantse leeuw opgenomen). Het ontwerp met de leeuw had de voorkeur van de Hoge Raad van Adel. Tekenaar H.C. 't Jong uit Dordrecht, die voor het gemeentebestuur de wapentekening moest maken, deelde het college van Burgemeester en wethouders mee dat er verwarring van het streekarchief-ontwerp met de Belgische vlag kon ontstaan (sic!) en bood tegen betaling aan een voorstel tot aanpassing te doen. Dit geamendeerde ontwerp gaf slechts twee kepers extra.

De gemeenteraad stelde op 27 mei 1986 de vlag vast, waarvan de omschrijving luidde: *Broekkepersgewijs verdeeld van zwart, geel, rood, geel, rood. De top van het zwarte vlak ligt op het midden van de vlag, de andere kepers hebben een breedte van 1/5 vlaghoogte en maken met hun top een hoek van 100°. In het zwart een gele leeuw van 9/10 vlaghoogte.* Deze omschrijving, opgesteld door H.C. 't Jong, had wel eenvoudiger gekund.

VOORSTELLEN

Voor de **criteria** inzake samenstelling van wapens en vlaggen en de **procedures** inzake de vaststelling daarvan wordt verwezen naar bijgevoegde circulaire.

Voorstel voor een wapen

De gemeente kan - afhankelijk van het besluit tot vaststelling van de nieuwe gemeente-naam - besluiten het wapen van de voormalige gemeente Bladel en Netersel danwel dat van de voormalige gemeente Hoogeloon, Hapert en Casteren als wapen de continueren. De nieuwe naam moet dan wel geheel gelijk zijn aan een van genoemde voormalige gemeenten. In dat geval kan de gemeente een korte procedure voor de vaststelling van het wapen volgen (zie onze circulaire 'procedures').

Indien de nieuwe naam simpelweg 'Bladel' danwel 'Hoogeloon' of iets dergelijks wordt, is er sprake van een *nieuwe* naam en dient ook de lange procedure te worden gevolgd (zie als voor). Dan kan overigens nog steeds een van de oude wapens worden gecontinueerd danwel een gecorrigeerde versie daarvan (zie hiervoor p. 4 en 5).

De commissie stelt voor een nieuw wapen vast te stellen, dit te doorsnijden en afhankelijk van de keuze van de naam 'Bladel' of 'Hoogeloon/Hapert' of een combinatie van beide, in de boven- danwel benedenhelft op te nemen: (1) de twee sleutels uit het wapen van de voormalige gemeente Bladel en Netersel en (2) de drie kepers uit het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloon, Hapert en Casteren.

De drie kepers kunnen worden beschouwd als symbolen voor de drie dorpen Hoogeloon, Hapert en Casteren en de twee sleutels als die voor de beide kerkdorpen Bladel en Netersel. Uit technisch en esthetisch oogpunt is het niet aan te bevelen de leeuw uit het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a. in de ene schildhelft te combineren met de sleutels in de andere helft.

Sinds het begin van deze eeuw is het gebruikelijk dat aan gemeentewapens een zogenaamde *gemeentekroon* (een kroon van drie bladeren en twee parels) wordt toegevoegd, als teken van de gemeentelijke autonomie.

Uitgaande van de naam 'Bladel' of een combinatie die met 'Bladel' begint wordt het wapen dan: *doorsneden; I in sabel twee kruiselings geplaatste sleutels van goud en zilver; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Uitgaande van de naam 'Hoogeloon' of 'Hapert' of een combinatie die met een van die namen begint wordt het wapen dan: *doorsneden; I in goud drie kepers van keel; II in sabel twee kruiselings geplaatste sleutels van goud en zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Voorstel voor een vlag

Evenals bij de vaststelling van het wapen, is het continueren van een van de vlaggen van de voormalige gemeenten, of een correctie daarvan, afhankelijk van de definitieve keuze van de gemeentenaam.

Welk van beide nieuwe wapenontwerpen uiteindelijk ook wordt gekozen, de keuze van de vlag zal minder moeilijk zijn omdat combinatie van de beide tekens uit het gemeentewapen slechts op één manier verantwoord kan gebeuren: de sleutels in de broek, de kepers in de vlucht. Een omgekeerde situatie geeft niet alleen een minder fraai beeld, maar zal in het algemeen bij het gebruik ook de sleutels onzichtbaar maken. Het is om technische en esthetische redenen niet aan te bevelen de *beide* sleutels in de vlag op te nemen, reden waarom in onderstaand voorstel slechts één sleutel is opgenomen, evenwel uitgevoerd met dubbele baard en in de kleuren van de beide sleutels uit het wapen.

De omschrijving van de vlag kan dan luiden: *Broekkepersgewijs verdeeld in zwart, geel,*

rood, geel, rood, met in het zwart een in geel en wit verticaal gedeelde sleutel met dubbele baard, met een lengte van 9/10 vlaghoogte.

Dorpswapens

Alhoewel bij raadsbesluit de wapens van de voormalige gemeenten als dorpswapens kunnen worden ingesteld, geeft de commissie toch de voorkeur aan een correctie ten aanzien van het wapen van Bladel en Netersel, zoals dat hiervoor op p. 4 is aangegeven. Bij het wapen van Hoogeloon, Hapert en Casteren, dat door elk van de drie kerkdorpen kan worden gebruikt, kan de schildhoudende heilige worden weggelaten.

Bladel: in sabel twee kruiselings geplaatste sleutels van goud en een schildhoofd van zilver.

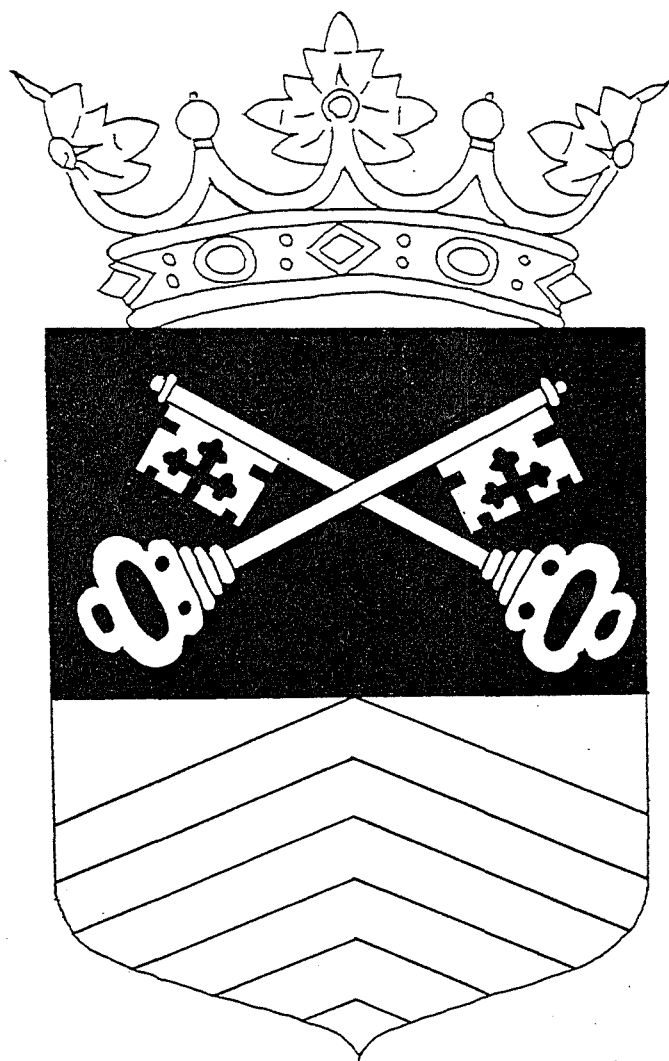
Hoogeloon, Hapert en Casteren: gedeeld; I in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II in goud drie kepers van keel.

Dorpsvlaggen

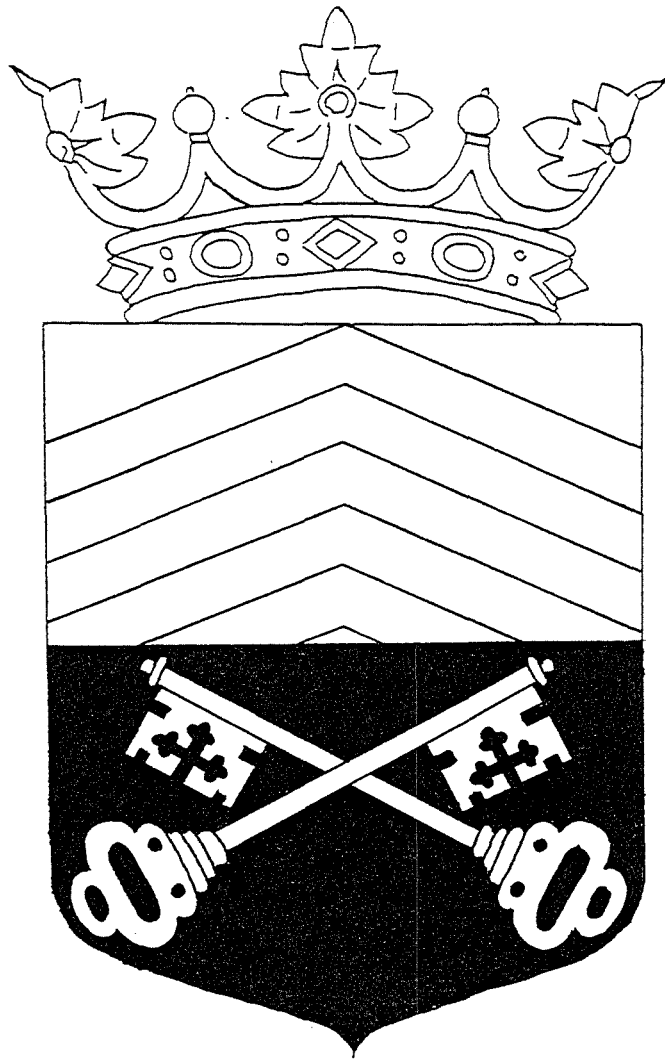
Bij de toepassing van symbolen uit de dorpswapens kunnen deze worden gereduceerd om tot een eenvoudige, goed herkenbare vlag te komen.

Ook hier kan de vlag van Hoogeloon, Hapert en Casteren zonder probleem als dorpsvlag worden ingesteld. Die van Bladel en Netersel zou een kleuraanpassing moeten ondergaan, gerelateerd aan hetgeen hierboven bij dorpswapens is voorgesteld: *volgens de vluchtdiagonaal verdeeld in zwart en geel, met in het zwart twee kruiselings geplaatste gele sleutels, elk met een lengte van de halve vlaghoogte.*

'BLADEL'
gemeentewapen 'Bladel'

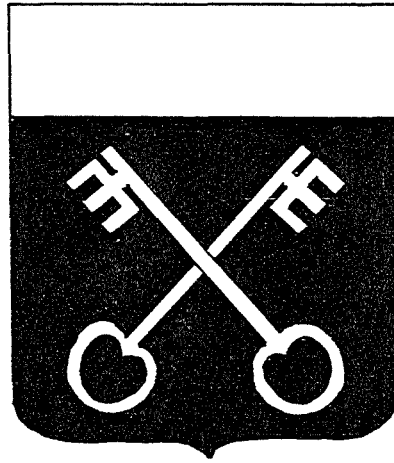
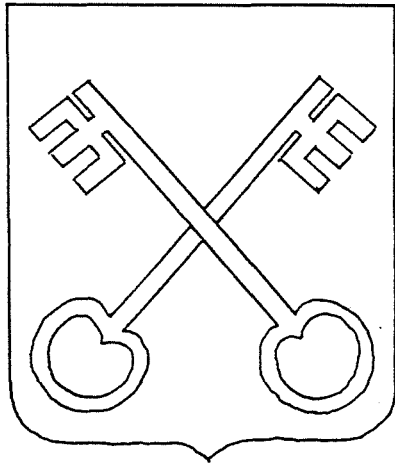

'BLADEL'
gemeentewapen 'Hoogeloon/Hapert'

'BLADEL'

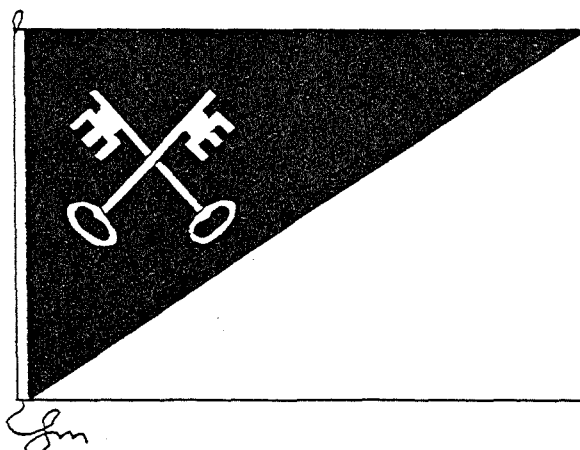
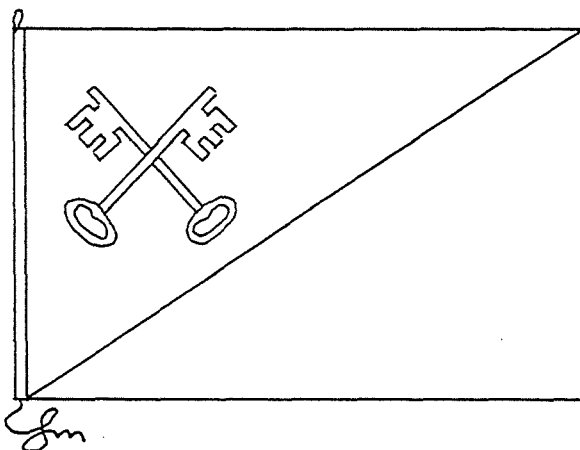
dorpswapens

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
juli 1997

'BLADEL'

dorpsvlaggen

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
juli 1997

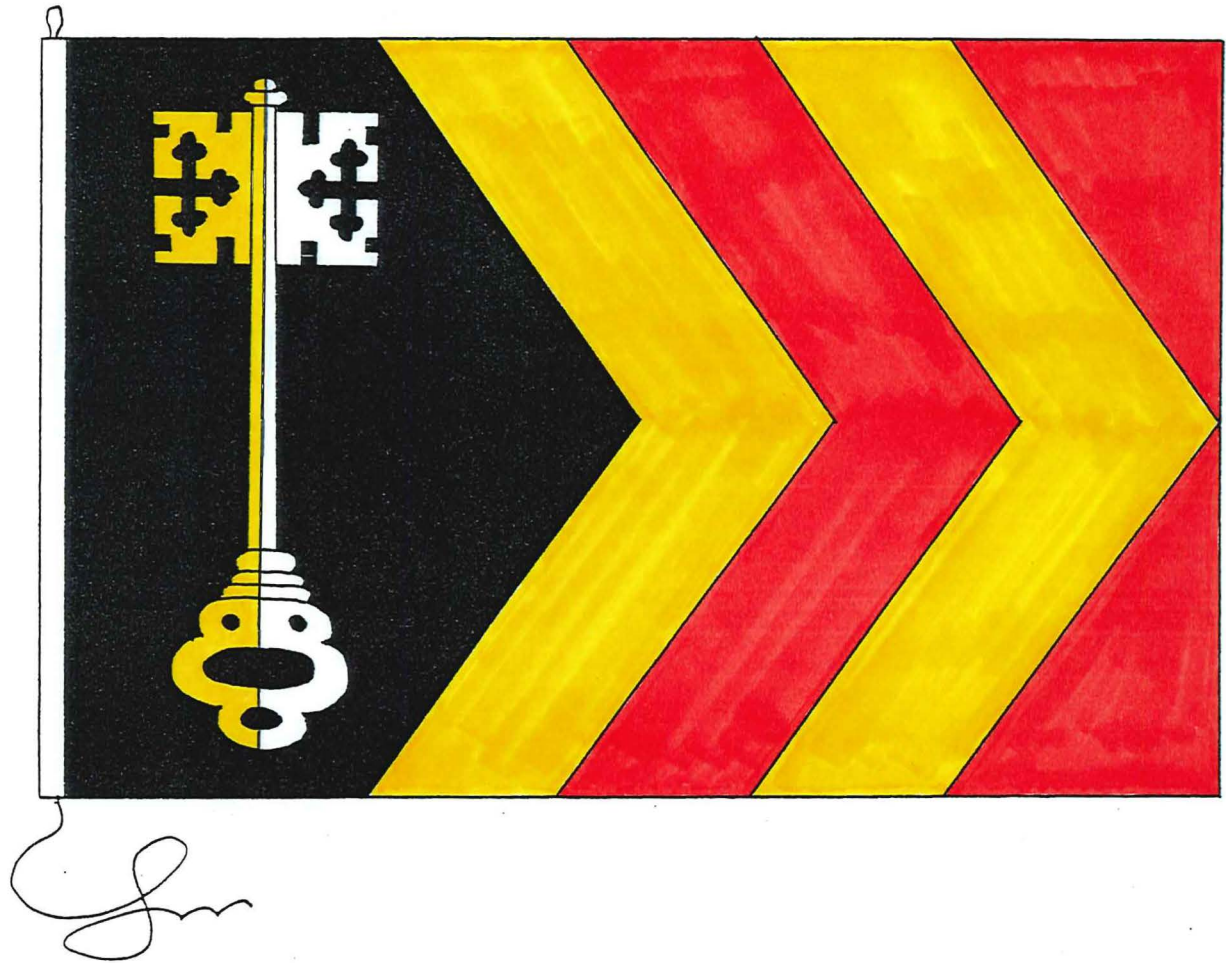
'BLADEL'
gemeentewapen 'Bladel'

'BLADEL'
gemeentewapen 'Hoogeloon/Hapert'

'BLADEL'
gemeentevlag

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
juli 1997

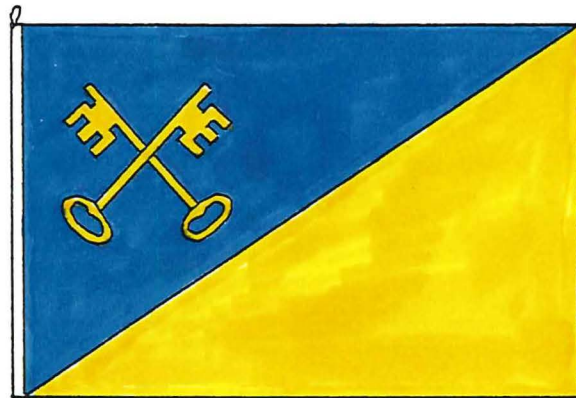
'BLADEL'
dorpswapens

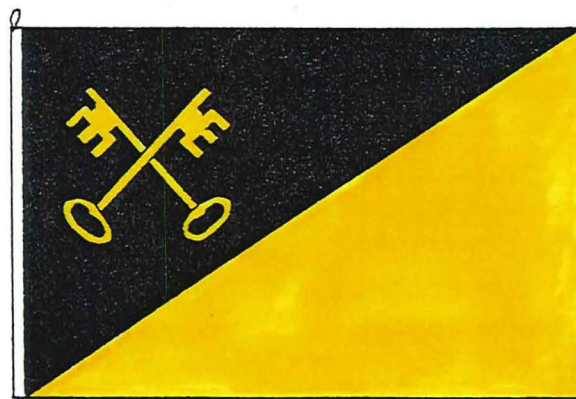
Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
juli 1997

'BLADEL'

dorpsvlaggen

Sm.

Sm.

Sm.

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
juli 1997

mlc 2/10/97

GEMEENTE BLADEL

Bladel
Casteren
Hapert
Hoogeloon
Netersel

Aan de Noordbrabantse Commissie voor Wapen-
en Vlaggenkunde

Purmerstraat 14

5628 HE EINDHOVEN

uw brief:
uw kenmerk:
ons kenmerk: FZ 97.139
behandeld door: mevrouw J. Lewiszong
doorkiesnummer:
bijlage(n): 4
onderwerp: wapen en vlag
datum: 30 september 1997
verzonden:

- 1 OKT. 1997

Geachte heer Melssen,

Hierbij doen wij u toekomen kopieën van diverse reacties welke wij op het ontwerp van het wapen en de vlag ontvingen.

Graag zouden wij van u reactie ontvangen op deze commentaren.

Wij verzoeken u enkele ontwerpen toe te zenden met daarop verwerkt de adviezen van de Hoge Raad van Adel.

Omdat deze zaak nogal gevoelig ligt in de verschillende dorpskernen zouden wij ook enkele schetsontwerpen willen ontvangen van de aangedragen mogelijkheden, bijvoorbeeld het schild in de lengte doorsneden met aan de linkerkant twee sleutels en aan de rechterkant de drie kepers.

Ook zouden we graag een ontwerp van de vlag toegezonden krijgen volgens het voorstel van 't Loons Heem, dus met drie kepers in plaats van één.

De kosten voor het ontwerpen van deze modellen kunt u bij ons in rekening brengen.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BLADEL,
DE SECRETARIS, DE BURGEMEESTER,

postbus 11
5530 AA Bladel
tel.: 0497 361636
fax: 0497 361600

bezoekadres:
gemeentebestuur
sector Middelen
A. van Rodelaan 1
5527 BS Hapert

sectoren
Grondgebied
Inwoners
Markt 21
5531 BC Bladel

Postbank 10 76 494
BNG 28 50 01 159
Rabo 10 75 03 581
ABN/AMRO 52 77 20 445

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

secretariaat:
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven
tel. 040-242 30 23

College van Burgemeester en wethouders
Postbus 11
5530 AA Bladel

uw kenmerk: FZ 97.139
ons kenmerk: Ehv/Bla-Ho/04
datum: 20 oktober 1997
onderwerp: reactie/schetsontwerpen wapen en vlag

Geacht college,

In antwoord op uw aangehaald schrijven van 30 september/1 oktober jl. het volgende.
De 'gevoeligheid' waarover u schrijft ware mogelijk op te lossen door de wapens en vlaggen van de beide voormalige gemeenten door de gemeenteraad als dorpswapens en -vlaggen vast te doen stellen.

Reacties op commentaren

1. *Consultancy Swiet van Rossum* (brief van 15 augustus 1997, reactie op Eindhovens Dagblad 12.8.1997)

De heer Van Rossum raadt aan eerst de kleuren waarmee de gemeenschap naar buiten treedt te inventariseren, het resultaat daarvan om te zetten in symboliek (wapen/vlag), die vervolgens weer aan die gemeenschap ter toetsing dient te worden voorgelegd.

Het is niet gebruikelijk genoemd traject ten behoeve van een gemeentewapen te volgen. Het wapen is immers het kenteken van het gemeentelijk bestuur. Voor de vlag zou er wel een draagvlak moeten zijn als het gemeentebestuur tenminste het gebruik van die vlag onder de bevolking wil bevorderen. De vlag kan immers worden gezien als het kenteken van de gemeenschap.

De heer Van Rossum lijkt zich te storen aan de kleurstelling van het ontworpen wapen en zijn uitgangspunt is dat het wapen moet worden vergeleken met een bedrijfslogo/merkbeeld. Dit laatste gaat echter niet op. Het gemeentewapen is, zoals gezegd, het kenteken van het gemeentebestuur, dat daarnaast een (afwijkende) huisstijl kan gebruiken. In die huisstijl behoeft een wapen in feite niet eens voor te komen (vgl. Eindhoven). Dat logo of die huisstijl kan wel worden vergeleken met soortgelijke merkbeelden of stijlen die door bedrijven worden gebruikt. Het wapen is bedoeld voor de eeuwigheid, een merkbeeld/logo/huisstijl voor tien tot vijftien jaar.

Zegt de heer Van Rossum enerzijds dat de halve Kempen zwart-geel uitdraagt, anderzijds koppelt hij daaraan de mededeling dat dat feitelijk ver van Bladel verwijderd is. Enerzijds wordt in genoemd Eindhovens Dagblad niet van De Kempen (een gebied tussen Antwerpen en De Peel) maar van Kempenland gesproken (Bladel c.a. en Hoogeloon c.a. lagen daarin), anderzijds is niet duidelijk wat briefschrijver precies bedoelt. Hij ageert tegen de kleurstelling zwart-geel, die blijkbaar die van het vijandelijke kamp van Bladel is.

De commissie vermoedt dat de heer Van Rossum de kleuren blauw-geel (die hij overigens niet noemt) voor Bladel wenst te behouden. Als daarmee wordt gerefereerd aan de wapenkleuren, kan worden tegengeworpen dat die pas van 1817 dateren en de nationale wapenkleuren zijn. De Noordbrabantse Commissie heeft in haar advies daarom aangegeven dat regionale kleuren (hier zwart, geel en wit) de voorkeur genieten boven de Rijkskleuren (blauw en geel). Zwart en geel zijn overigens ook de Brabantse wapenkleuren.

Het voorgestelde wapen bevat de kleuren: zwart/sabel, geel/goud, wit/zilver en rood/keel. Dat zijn de wapenkleuren van de nieuwe gemeente, bestaande uit vijf kernen. Nergens is gesteld - zoals de reactie van de heer Van Rossum aangeeft - dat de kern Bladel daaruit de kleuren zwart en geel zou moeten gaan gebruiken. Dat is

zelfs niet eens wenselijk. Bestaande 'clubkleuren' blijven gewoon bestaan. Ter vergelijking kan weer Eindhoven worden genoemd, dat als wapen- en vlaggenkleuren rood-wit kent, terwijl de plaatselijke voetbalclub EVV/Eindhoven de oude stadskleuren blauw-wit in ere houdt.

Conclusie: de heer Van Rossum kan de 'oude' kleuren (blauw en geel?) gewoon blijven gebruiken, ook als de gemeente een wapen/vlag met de kleuren zwart, geel, wit en rood vaststelt.

2. J.A. van Hout te Hapert (brief van 18 augustus 1997, reactie op Eindhovens Dagblad 12.8.1997)

De heer Van Hout stelt zich op het standpunt dat het nieuwe wapen is afgeleid van 'katholiek kerkelijke gegevens' en maar 'op een beperkt deel van de gemeente' betrekking heeft: Sint-Petrus alleen op Bladel, de kepers van Tongerlo alleen op Hapert en Hoogeloon.

Briefschrijver stelt verder een wapen voor met een leeuw (Brabant) en vijf sterren of vijf bomen/struiken (voor de vijf kernen) en concludeert dat het niet moeilijk zal zijn hiervan een vlag af te leiden.

Als reactie kan worden gegeven dat het met het 'katholiek kerkelijke' nogal meevalt. Beide voorgestelde wapendelen zijn ontleend aan de wapens van de beide voormalige **gemeenten** (en niet van de kerken). De sleutels van Bladel **en** Netersel waren het *wereldlijke* kenteken van de schepensbank en het dorpsbestuur/de dorpsbesturen, die onder bescherming van de heilige Petrus stonden. Daarnaast behoorde Netersel vele eeuwen tot de parochie Bladel. De kepers van Hoogeloon c.a. werden ontleend aan het wapen van de abdij van Tongerlo, als *wereldlijk* heer van Hapert, Hoogeloon **en** Casteren. Dit laatste had de heer Van Hout bekend moeten zijn gezien zijn werk - o.m. met ondergetekende - voor de publicatie 'Drie dorpen, een gemeente. Een bijdrage tot de geschiedenis van Hoogeloon, Hapert en Casteren' (1987).

Natuurlijk had ook de Brabantse leeuw als deel in het nieuwe wapen kunnen worden genomen. Ook vijf sterren is een optie, alhoewel de ster in het algemeen - naast gebruik in allerlei familiewapens - als symbool van de Moeder Gods wordt gebruikt. Zou de bevolking in één van de vijf sterren de eigen kern herkennen? Bomen/struiken zijn in vijfvoud onmogelijk verantwoord in een schilddeel onder te brengen.

Conclusie: de sleutels zijn het kenteken van Bladel **en** Netersel en niet alleen van Bladel, de kepers zijn het symbool van Hoogeloon, Hapert **en** Casteren en niet alleen van de eerste twee genoemde. Beide symbolen zijn al eeuwen als *wereldlijk* te beschouwen. De gegeven suggestie voor een ander wapen is onvoldoende onderbouwd en in de voorgestelde vorm(en) historisch gezien niet verantwoord.

3. Komitee 't Loons Heem te Hoogeloon (brief van 20 september 1997)

Daar het Komitee reageert op een ons onbekende brief, kan de commissie de status van dit schrijven niet precies inschatten. Briefschrijver veronderstelt bij een doorsneden schild een ondergeschikte positie van de een ten opzichte van de ander, stelt een wapen voor met wapens van *alle* kernen en wenst drie kepers in de vlag.

Een deling of doorsnijding van een schild kan worden toegepast als twee afzonderlijke wapens worden samengevoegd tot een wapenschild. De positie van het voor de beschouwer linkerdeel van het wapen is gelijk aan die van de bovenste helft, die van het rechterdeel gelijk aan de onderste. De belangrijkste plaats in het schild is dus het linkerdeel c.q. de bovenste helft. Dus ook bij een deling van het schild is de positie van het wapendeel 'Bladel' wapenkundig gezien hoger dan het wapendeel 'Hoogeloon'. Dit is het gevolg van de keuze van de gemeentenaam, zoals in ons advies duidelijk werd aangegeven. Of deling danwel doorsnijding wordt toegepast, hangt af van de te plaatsen kentekens. De commissie heeft gekozen voor een doorsneden schild, omdat daarin de sleutels, als voornaamste kentekens binnen deze compositie, het beste tot hun recht komen. In een gedeeld schild komen beide sleutels meer gedrongen over en zouden bij verkleining van het beeld kunnen samensmelten tot een onherkenbaar geheel.

Een en ander heeft niets van doen met respect en saamhorigheid. Men heeft in de wapenkunde slechts te maken met de regels, die sinds de Middeleeuwen zijn ontwikkeld. Het schild verdelen in twee helften (links/rechts, boven/onder) getuigt in het geval 'Bladel' van gelijkheid van beide samenstellende delen, waarbij het naamgevende deel de eerste plaats inneemt.

Een wapen samenstellen uit de wapens van *alle* kernen. Enerzijds is niet duidelijk wat het Komitee hiermee bedoelt. Er zijn immers slechts twee wapens voor vijf kernen. Anderzijds is dit voornemen strijdig met het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken van 18 oktober 1977, nr. B76/3937, dat aangeeft dat het wapen 'zo eenvoudig

mogelijk' moet zijn. Het opnemen van vijf wapens in een nieuw wapen levert geen wapen op maar een uitdragerij en is daarbij strijdig met de belangrijkste grondregel der wapenkunde: eenvoud!

De kepers van de vlag kunnen in elke hoeveelheid worden opgenomen, die het gemeentebestuur goed dunkt. De Noordbrabantse Commissie heeft evenwel in haar advies aansluiting gezocht bij de vlag van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a., waar bedoeld onderscheid tussen het aantal kepers in wapen en vlag (uit 1986) al bestond en waarop nooit commentaar werd verkregen. Het bevreemdt dan ook dat pas *nu* en juist door 't Loons Heem op dit punt kritiek wordt geleverd.

Conclusie: de plaatsing van de kepers **onder** de sleutels heeft dezelfde 'ondergeschikte' betekenis als (voor de beschouwer) rechts van die sleutels en heeft niets te maken met respect en/of saamhorigheid. Beide laatste begrippen komen juist tot uitdrukking door het opnemen van een wapendeel 'Hoogeloon' in het wapen 'Bladel'. Het wapen samenstellen uit vijf wapens is strijdig met de algemene richtlijnen inzake wapenkunde en met het schrijven van de Minister. De vlag kan met elk verantwoord aantal kepers worden aangepast.

De Hoge Raad van Adel

In zijn brieven van 9 september jl. reageert de Hoge Raad van Adel op de voorgelegde ontwerpen voor wapen en vlag in uw schrijven van 30 juli jl., dat onze commissie niet bekend is.

Het wapen

Het wapen, zoals door u voorgelegd, wordt door de Hoge Raad in feite geaccepteerd. Hij **zou** alleen de kepers anders weergeven, wat een natuurlijker indruk **zou** maken en de hoek tussen de keperarmen **zou** vergroten.

De weergave van de kepers is natuurlijk niet een kwestie van smaak, zoals de Hoge Raad wil doen geloven. In de Nederlandse gemeentelijke wapenkunde komen slechts dan 'weggeschoven' kepers voor als er sprake is van 'gekeperde' schilddelen of in een schildvoet. In laatstgenoemd geval gebeurt dat uit esthetisch oogpunt omdat er simpelweg onvoldoende ruimte is. In alle overige gevallen zijn de kepers in hun geheel in het wapenschild(deel) te zien. De kepers in het voorgestelde wapen voor Bladel behoren tot de categorie van kepers, die in hun geheel dienen te worden weergegeven. Bovendien is het de commissie niet duidelijk hoe men niet-natuurlijke kentekens, zoals kepers, een natuurlijker indruk kan laten maken.

De Noordbrabantse Commissie blijft bij haar voorstel aan u gedaan, omdat dat niet alleen uit esthetisch oogpunt fraaier oogt, maar ook het best aansluit bij het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a., waar o.m. het Komitee 't Loons Heem al moeite heeft met het aantal kepers in de vlag. Het 'wegschuiven' van een of meer kepers **onder** het wapendeel 'Bladel' zal het idee van wederzijds respect en saamhorigheid zeker niet versterken.

In onze fax van 25 september jl. aan uw medewerker, mevrouw J. Lewisong is al aangegeven dat de wapenomschrijving, zoals die in het advies van de commissie was opgenomen, op een tweetal plaatsen moet worden aangepast aan de omschrijving van de Hoge Raad: *doorsneden; I in sabel twee schuingekruiste sleutels van zilver en goud; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* Het 'afgewende' en 'de gouden gaande over de zilveren' in genoemd schrijven zijn wapenkundig gezien overbodig en maken de omschrijving onnodig ingewikkeld.

Voorstel: het wapen met de volledig zichtbare kepers te handhaven, de wapenomschrijving aan te passen zoals hiervoor is aangegeven en in de toelichting bij die omschrijving aan de Kroon duidelijk aan te geven dat de kepers in hun geheel zichtbaar dienen te zijn.

De vlag

De Hoge Raad stemt in feite in met het voorgelegde ontwerp. Waarom in zijn advies de opmerking 'De Raad merkt echter op dat de benedenhelft van het ontwerp-wapen niet gekeperd is ...' is opgenomen, is de commissie niet duidelijk en wordt door haar ook nergens beweerd. Haar advies spreekt slechts van 'Broekkepersgewijs verdeeld ...'.

Waarom de Hoge Raad in 1986 akkoord ging met wapen en vlag van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a. en thans op een qua kepers indientieke vlag juist op dat onderdeel commentaar heeft, is de commissie ook niet duidelijk. In de laatste tien jaren zijn de regels niet zodanig gewijzigd dat eenzelfde ontwerp nu eens zus en dan weer zo moet worden beoordeeld.

Voorstel: vlag en vlagomschrijving te handhaven zoals in het advies van de commissie.

De tekeningen

U verzoekt in uw schrijven om ontwerptekeningen behorend bij de adviezen van de *Hoge Raad van Adel* en van die, voorgesteld door het *Komitee 't Loons Heem*. 'Consultancy Swiet van Rossum' doet geen concreet voorstel voor wapen en vlag (behoudens kleurstelling) en de suggestie voor een wapen door 'de heer Van Hout' is historisch niet te verdedigen en onvoldoende onderbouwd. Vandaar dat naar aanleiding van beide laatstgenoemde reacties geen ontwerptekeningen werden gemaakt.

Wij hebben de voorstellen van de Hoge Raad en die van het Komitee elk op één blad uitgewerkt.

Hoge Raad van Adel

Het 'wegschuiven' van de kepers onder de bovenhelft kan op vele manieren, waarvan er twee zijn uitgewerkt. Alhoewel het vlagontwerp (met maar één keper) eenvoudiger is dan dat van de commissie, moet hier toch worden opgemerkt dat de relatie met de vlag van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a., zoals voorgestaan door de commissie, door deze aanpassing verdwijnt. Daarbij is het zwarte vlak in dit ontwerp breder dan in het voorstel van de commissie.

Komitee 't Loons Heem

Alhoewel de deling van het schild op zich geen bezwaar is, vindt de commissie een doorsneden schild uit wapenkundig-historisch en uit esthetisch oogpunt verantwoord, temeer daar bij verkleining van het wapen de sleutels mogelijk niet meer als zodanig worden herkend.

De vlag met drie kepers zou technisch gezien de linker vlag opleveren (driemaal rood), doch vermoedelijk staat het Komitee de rechtersvlag voor ogen.

Slot

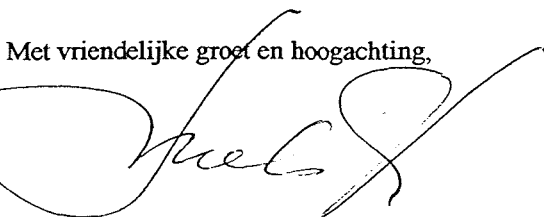
Alles overziend handhaaft de Noordbrabantse Commissie haar eerder gedane voorstellen, met een correctie in de wapenbeschrijving.

Mocht uw college een gedeeld schild (verticale deling) de voorkeur willen geven boven een doorsneden exemplaar (horizontale deling) dan stelt de commissie voor in dat geval de beide sleutels te laten samensmelten, zoals dat ook in de vlag is gebeurd. Mocht uw keuze op een vlag met drie kepers vallen, dan kan de commissie zich ook daarmee verenigen. De relatie wapen-vlag weegt in die/uw keuze dan zwaarder dan de relatie van de nieuwe vlag met die van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a..

Als aanvulling op ons verzoek in ons schrijven van 8 juli jl. worden wij graag t.z.t. in het bezit gesteld van kopieën van uw schrijven aan 't Loons Heem (6 augustus) en aan de Hoge Raad van Adel (25 juli), de adviezen van laatstgenoemd college (9 september, thans slechts in 'slechte' fax-uitvoering aanwezig).

Steeds bereid eventuele vragen te beantwoorden.

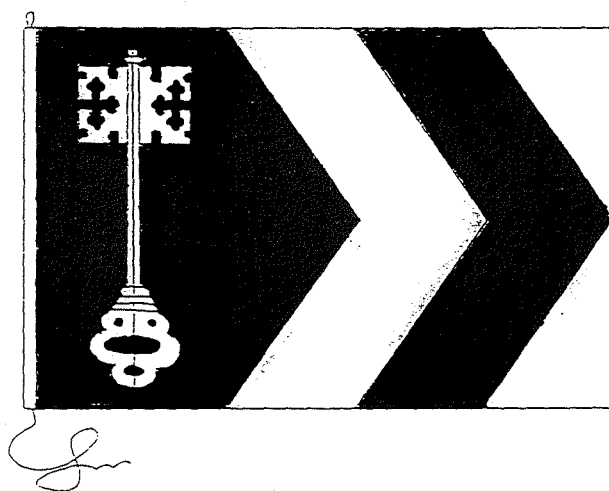
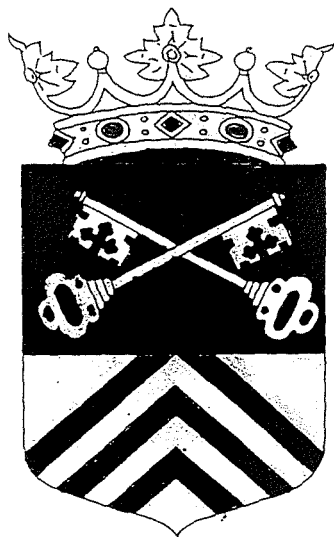
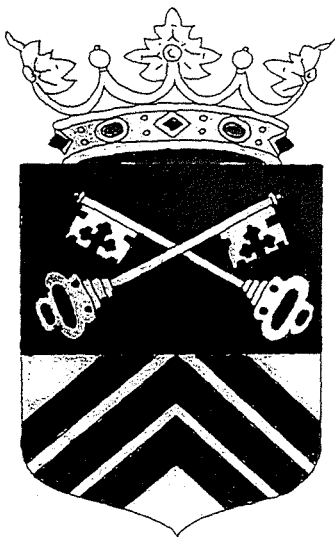
Met vriendelijke groet en hoogachting,

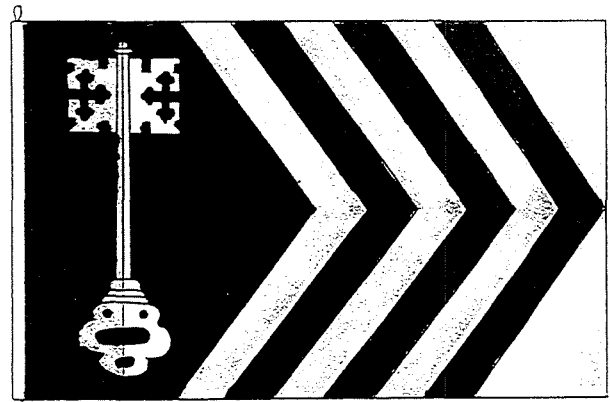
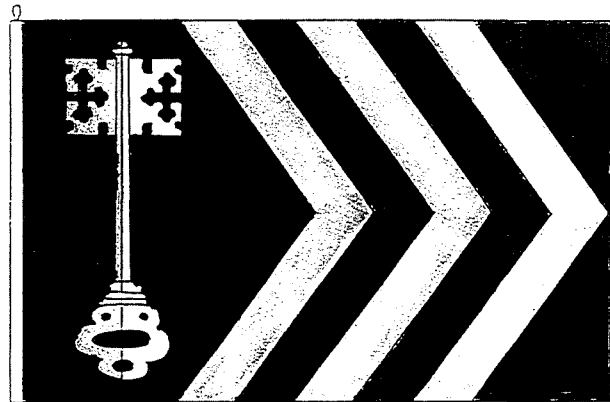
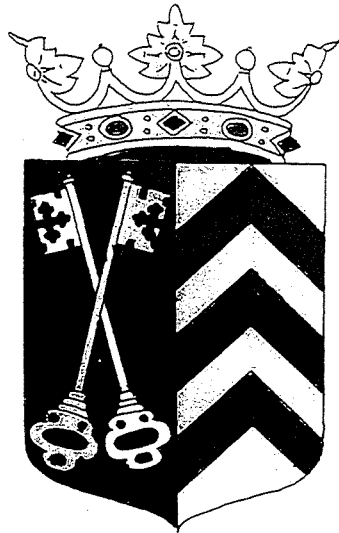
J.Th.M. Melssen, secretaris

BLADEL

conform brieven Hoge Raad van Adel

BLADEL
conform brief Komitee 't Loons Heem

GEMEENTE BLADEL

Bladel
Casteren
Hapert
Hoogeloon
Netersel

Raad 27/11-97 :
Conform voorstel besloten.
De hr. Vd. Heijden wenst aanteekening
dat hij tegen het ontwerp voor de
vlag is.

Agendapunt : 15; R 97.139
Vergadering : 27 november 1997
Onderwerp : Voorstel tot vaststelling van gemeentewapen en -vlag

AAN DE RAAD

De Noordbrabantse Commissie voor wapen- en vlaggenkunde heeft ons in haar schrijven d.d. 16 juli 1997 geadviseerd omtrent een wapen en vlag voor de nieuwe gemeente Bladel. Op 4 augustus 1997 zonden wij u, de pers en de heemkundige kringen het door de Noordbrabantse Commissie voor wapen- en vlaggenkunde opgestelde ontwerp voor het nieuwe gemeentewapen en -vlag ter kennisneming toe.

Op de ontwerpen voor wapen en vlag hebben wij reacties ontvangen van Komitee 't Loons Heem, de heer S. van Rossum uit Bladel, de heer J.A. van Hout uit Hapert en de Hoge Raad van Adel. De betreffende reacties liggen voor uw raad ter inzage.

De ontvangen reacties hebben betrekking op de volgende onderdelen:

Gebruikte kleuren:

Er worden vraagtekens gezet bij de gebruikte kleuren van zowel het gemeentewapen als -vlag. De Noord-Brabantse commissie merkt in haar reactie onder meer op dat de regionale kleuren (zwart, geel en wit) de voorkeur genieten boven de rijkskleuren (blauw en geel). Zwart en geel zijn overigens ook de Brabantse wapenkleuren.

Oorsprong wapen:

In de binnen gekomen reacties wordt gesteld dat het voorgestelde wapen is afgeleid van "katholiek kerkelijke gegevens" en bovendien maar op een beperkt deel van de gemeente betrekking heeft. De genoemde commissie merkt hierbij op dat de beide voorgestelde wapendelen ontleend zijn aan de wapens van de beide voormalige gemeenten (en niet van de kerken). De sleutels van de voormalige gemeente Bladel en Netersel waren het wereldlijke kenteken van de schepenbank en het dorpsbestuur/dorpsbesturen die onder bescherming van de heilige Petrus stonden. De kepers van Hoogeloon ca werden ontleend aan het wapen van de abdijs van Tongerlo, als wereldlijk heer van Hapert, Hoogeloon en Casteren.

Plaatsing van de onderdelen in het wapen:

De commissie heeft gekozen voor een doorsneden schild, omdat daarin de sleutels het beste tot hun recht komen. In een gedeeld schild, zoals in de reacties wordt voorgesteld, komen beide sleutels meer gedrongen over en zouden bij verkleining van het beeld kunnen samensmelten tot een onherkenbaar geheel. De commissie heeft de gedane suggestie overigens uitgewerkt.

De Hoge Raad van Adel heeft ons laten weten in hoofdzaak in te kunnen stemmen met de aan hen voorgelegde ontwerpen van wapen en vlag. Wel zou de raad een andere weergave van de kepers preferen in zowel het wapen als de vlag. De Noord-Brabantse commissie blijft echter bij haar eerste voorstel, omdat dat niet alleen uit esthetisch oogpunt fraaier oogt, maar ook het best aansluit bij het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloon ca. Overigens heeft de commissie ook de suggestie van de Hoge Raad van Adel uitgewerkt.

Gezien het voorgaande volgen wij de Noord-Brabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde en stellen u voor zowel het gemeentewapen en de gemeentevlag vast te stellen zoals door die commissie wordt voorgesteld. De omschrijvingen luiden als volgt:

gemeentewapen:

Doorsneden: I in sabel twee schuingekruiste sleutels van zilver en goud; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels

gemeentevlag:

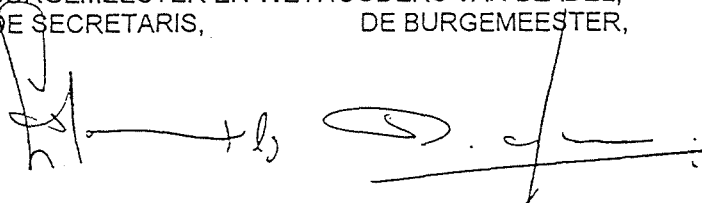
Broekkepersgewijs verdeeld in zwart, geel, rood, geel, rood, met in het zwart een in geel en wit verticaal gedeelde sleutel met dubbele baard, met een lengte van 9/10 vlaghoogte

Voor wat de verdere procedure betreft merken wij op dat de vormgeving van de gemeentevlag met de vaststelling door de gemeenteraad, een feit is. Voor wat het gemeentewapen betreft moet aan Hare Majesteit worden gevraagd het door de gemeenteraad vastgestelde wapen aan de gemeente Bladel te verlenen. Na besluitvorming door de gemeenteraad zal dit verzoek worden gedaan.

De commissie Algemene Zaken heeft terzake een positief advies uitgebracht.

Bladel, 18 november 1997

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BLADEL,
DE SECRETARIS, DE BURGEMEESTER,

The image shows two handwritten signatures in black ink. The signature on the left is more complex, with a large initial 'H' and a long horizontal stroke. The signature on the right is simpler, consisting of a circular loop followed by a horizontal line and a vertical stroke.

Biilage(n):

- ontwerp-raadsbesluit

Ter inzage:

- Adviezen Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde d.d. 8 juli 1997 en d.d. 20 oktober 1997
- Advies Hoge Raad van Adel d.d. 9 september 1997
- BenW-besluiten d.d. 22 juli 1997 en 28 oktober 1997
- Schrijven consultancy Swiet van Rossum d.d. 15 augustus 1997
- Schrijven Komitee 't Loons Heem d.d. 20 september 1997
- Schrijven J.A. van Hout d.d. 18 augustus 1997

GEMEENTE BLADEL

Bladel
Casteren
Hapert
Hoogeloon
Netersel

R 97.139

DE RAAD VAN DE GEMEENTE BLADEL;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 november 1997

gehoord het advies van de commissie Algemene Zaken d.d. 13 november 1997

gelet op het Koninklijk Besluit van 23 april 1919 en de ministeriële Beschikking van 18 oktober 1977 B 76/3937,

besluit:

- a. vast te stellen een wapen voor de gemeente Bladel zoals op de hierbij gevoegde bijlage is weergegeven waarvan de omschrijving luidt:

Doorsneden; I in sabel twee schuingekruiste sleutels van zilver en goud; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels;

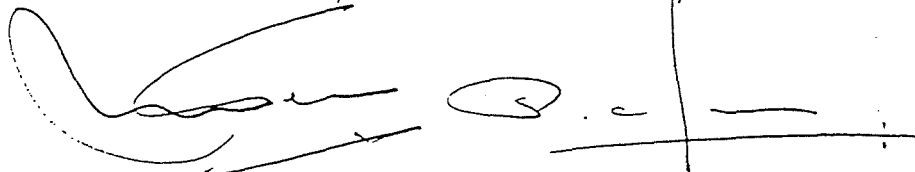
- b. aan Hare Majesteit de Koningin te verzoeken dit wapen aan deze gemeente te verlenen.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 27 november 1997

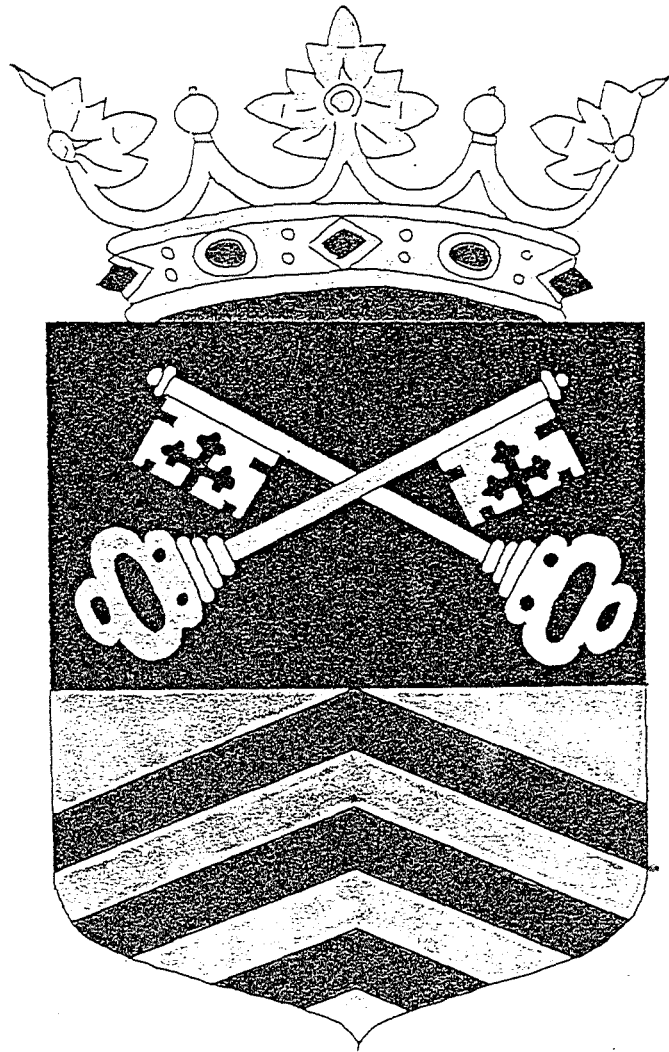
DE RAAD VOORNOEMD,

DE SECRETARIS,

DE VOORZITTER,

The image shows two handwritten signatures. The signature on the left is for the Secretary (DE SECRETARIS) and is a cursive, flowing script. The signature on the right is for the Chairman (DE VOORZITTER) and is a more structured, blocky script with a vertical line extending upwards from the end of the signature.

'BLADEL'
gemeentewapen 'Bladel'

Behoort bij besluit van de Raad
der Gemeente Bladel
d.d. 27-11-97 R 97.139
Mij Bekend
De Secretaris.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'R. van der...' followed by a horizontal line.

adv 10.12.97

GEMEENTE BLADEL

Bladel
Casteren
Hapert
Hoogeloon
Netersel

Aan Hare Majesteit de Koningin
d.t.v. de Directeur van het Kabinet van de
Koningin
Postbus 30412

2500 GK 's-GRAVENHAGE

uw brief:
uw kenmerk:
ons kenmerk: FZ 97.180
behandeld door: mevrouw J. Lewiszong
doorkiesnummer:
bijlage(n): div.
onderwerp:
datum: 16 december 1997
verzonden:

17 DEC 1997

Mevrouw ,

In zijn vergadering van 27 november 1997 besloot de raad van deze gemeente een wapen vast te stellen voor de per 1 januari 1997 nieuw gevormde gemeente Bladel. Tengevolge van de gemeentelijke herindeling in Zuid-Oost Brabant is deze gemeente tot stand gekomen door samenvoeging van de gemeente Bladel en Netersel en de gemeente Hoogeloon c.a.

Het nieuwe wapen is gebaseerd op het advies van de Noordbrabantse Commissie voor wapen- en vlaggenkunde.

De commissie stelt voor een nieuwe wapen vast te stellen, dit te doorsnijden en in de bovenhelft op te nemen: de twee sleutels uit het wapen van de voormalige gemeente Bladel en Netersel en in de benedenhelft de drie kepers uit het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloon c.a.

De drie kepers kunnen worden beschouwd als symbolen voor de kerkdorpen Hoogeloon, Hapert en Casteren en de twee sleutels als die door de beide kerkdorpen Bladel en Netersel.

De omschrijving van het wapen luidt als volgt:

Doorsneden: I in sabel twee schuingekruiste sleutels van zilver en goud; II in goud drie in zijn geheel zichtbare kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Met betrekking tot het voorgestelde wapen is overleg gepleegd met de Hoge Raad van Adel, die in hoofdzaak met het voorgestelde wapen kan instemmen. De Raad zou een andere weergave van de kepers prefereren, namelijk zo dat de bovenste keper theoretisch doorloopt in de bovenhelft van het schild.

Het "wegschuiven" van een of meer kepers onder het wapendeel "Bladel" zou echter afbreuk doen aan de gelijkwaardigheid van de beide samengevoegde gemeenten.

Wij verzoeken u beleefd om aan onze gemeente het vastgestelde wapen te willen verlenen.

postbus 11
5530 AA Bladel
tel.: 0497 361636
fax: 0497 361600

bezoekadres:
gemeentebestuur
sector Middelen
A. van Rodelaan 1
5527 BS Hapert

sectoren
Grondgebied
Inwoners
Markt 21
5531 BC Bladel

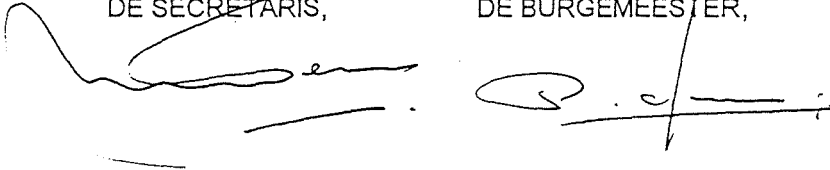
Postbank 10 76 494
BNG 28 50 01 159
Rabo 10 75 03 581
ABN/AMRO 52 77 20 445

Wij zenden u hierbij toe een exemplaar van het raadsbesluit d.d. 27 november 1997,
nr.R 97.139 en een kleurenkopie van het nieuwe wapen.

Een afschrift van dit schrijven hebben wij doen toekomen aan de Hoge Raad van Adel.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER-EN WETHOUDERS VAN BLADEL,
DE SECRETARIS, DE BURGEMEESTER,

W I J **B** E A T R I X , B I J D E G R A T I E G O D S ,
K O N I N G I N D E R N E D E R L A N D E N ,
P R I N S E S V A N O R A N J E - N A S S A U ,
E N Z . E N Z . E N Z .

Besluit van 6 maart 1998
no: 97.006228
houdende verlening van een
wapen aan een gemeente.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse
Zaken van 26 februari 1998, no. BK98/0015, directoraat-
generaal Openbaar Bestuur, afdeling Kabinetszaken.

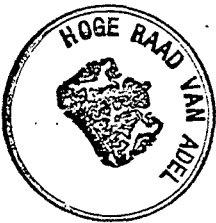
Gelezen het verzoek van burgemeester en wethouders van
Bladel van 16 december 1997, kenmerk FZ 97.180, tot
verlening van een wapen aan deze gemeente;

G e l e t o p het besluit van de Soevereine Vorst van
24 december 1814, nr. 32, en het Koninklijk besluit van
23 april 1919, Stb. 181;

Gezien het advies van de Hoge Raad van Adel;

H E B B E N G O E D G E V O N D E N E N V E R S T A A N :

Aan de gemeente Bladel een wapen te verlenen, waarvan
de beschrijving luidt als volgt:
"Doorsneden; I in sabel twee afgewende schuingekruiste
sleutels van zilver en goud, de gouden gaande over de
zilveren; II in goud drie kepers van keel. Het schild
gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee
parels."

Onze Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de
uitvoering van dit besluit.

3 - Grootmunt, 6 maart 1998

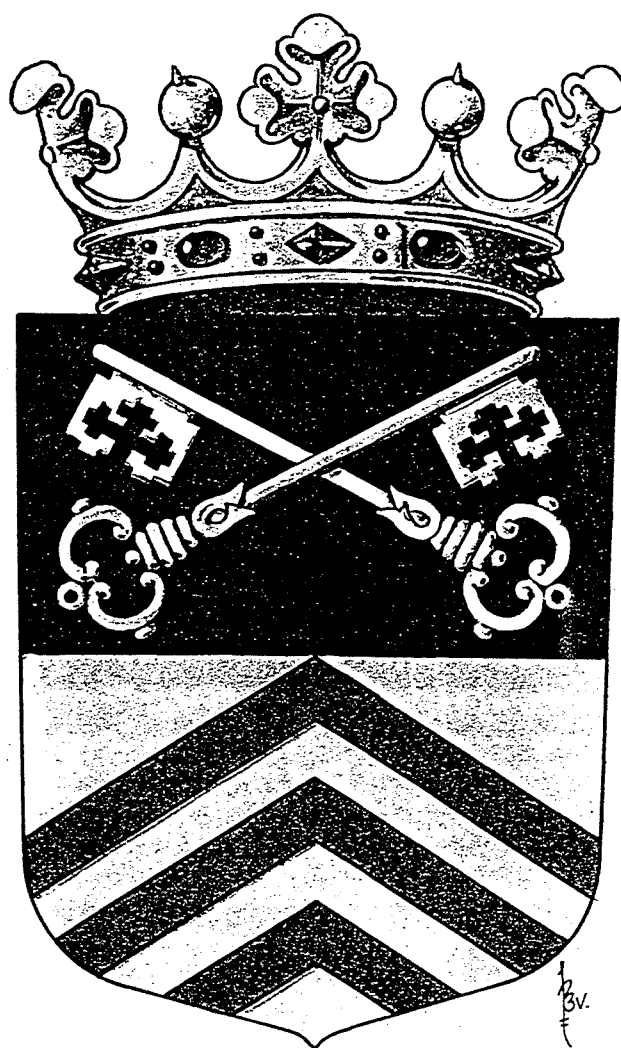
T. D. A. D.

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
DE SECRETARIS-GENERAAL VAN HET
MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

[Signature]

[Signature]

Gemeente

BLADEL

NB

KB 6 maart 1998,
nr. 97.006228

Doorsneden; I in sabel twee afgewende schuin-
gekruiste sleutels van zilver en goud, de
gouden gaande over de zilveren; II in goud
drie kepers van keel. Het schild gedekt met
een gouden kroon van drie bladeren en twee
parels.

Diploma
10 juni 1998

f 650

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

lepi

secretariaat:
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven
tel. 040-242 30 23

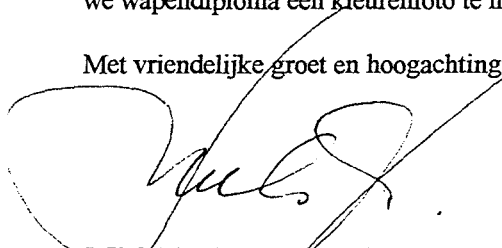
Burgemeester en wethouders
Postbus 11
5530 AA Bladel

uw kenmerk: -
ons kenmerk: Ehv/Bla-Ho/6
datum: 27 juli 1998
onderwerp: wapendiploma

Geacht college

Bij schrijven van 14 mei jl. lieten wij u weten van alle relevante stukken betreffende de totstandkoming van wapen en vlag voor de nieuwe gemeente Bladel kopieën in ons bezit te hebben. Dat is juist. Wij verzuimden toen echter te herinneren aan ons verzoek van 8 juli 1997, bij de aanbieding van ons advies terzake, om ook van het nieuwe wapendiploma een kleurenfoto te mogen ontvangen. Graag doen wij dit alsnog.

Met vriendelijke groet en hoogachting.

J.Th.M. Melssen, secretaris

Zeker voor de bewoners van de voormalige gemeenten die thans van de gemeente Zevenbergen deel uitmaken vormde het wapen van dit Bergse markiezengeslacht een als lokaal symbool herkenbaar element.

Gezien het hierna besprokene speelden de door de Hoge Raad van Adel voorgestelde ontwerpen in het vervolg van de procedure geen rol van betekenis meer.

Tijdens overleg met vertegenwoordigers van de heemkundekringen dat in mei plaatsvond, werden namens de NCWV een aantal ontwerptekeningen voorgelegd, waarbij de voorkeur bleek uit te gaan naar keuze twee, rekening houdend met het inmiddels genomen besluit voor een nieuwe gemeentenaam. Naam en wapen behoren immers bij elkaar te passen. Het wapen moest de nieuwe naam symboliseren, maar tevens de band vasthouden met het verleden van het gehele gebied of van de belangrijkste onderdelen daarvan. Hierbij moesten de nodige beperkingen in acht worden genomen: een groot aantal tekens zou een goede herkenbaarheid belemmeren, vooral indien het wapen als briefhoofd of anderszins in verkleinde vorm zou worden weergegeven.

De nieuwe gemeentenaam verwijst naar de moerdijk, een "dijk om een moer", dat wil zeggen een ringdijk die een veengebied omgeeft, met het doel daarbinnen turf te winnen, of als brandstof, of - indien het veen is verzilt - om daaruit zout te winnen. De commissie stelde voor de moerdijk weer te geven door een zoom die het gehele schild omvat. Deze is samengesteld uit rechthoekige blokken [geen vierkanten] van sabel [zwart] en goud: kleuren die voorkomen in de wapens van alle voormalige gemeenten binnen dit gebied, behalve in dat van Zevenbergen. Symbolisch gezien kan sabel de turf voorstellen, goud de welvaart die vooral werd gebracht door de inpoldering van hetzelfde gebied. De belangrijkste symbolen in de voormalige gemeentewapens waren schuinkruisen [minder juist ook Sint-Andrieskruisen genoemd] en maliën [doorboorde ruiten].

Schuinkruisen kwamen zoals hierboven is uiteengezet, voor in de wapens van de voormalige gemeenten Zevenbergen, Klundert en Willemstad. Een voorstel om de schuinkruisen in een schildhoofd te plaatsen, zoals in één van de voorontwerpen van de commissie het geval was, werd door gemeentebestuur en heemkundekringen minder aanvaardbaar gevonden. De positie van deze kruisen komt in de wapens van de voormalige gemeenten niet voor en was in het desbetreffende ontwerp slechts op grond van esthetische inzichten toegepast.

Maliën waren geplaatst in de wapens van de voormalige gemeenten Fijnaart e.a., Standdaarbuiten en Willemstad. Zij vormden het meest opvallende onderdeel van beide eerstgenoemde wapens; in dat van Willemstad stonden zij in de benedenhelft van het bijschildje, dat gehouden werd door de Brabantse leeuw. Meer dan zilveren schuinkruisen op keel gaven zij aan dat dit deel van het gebied vroeger tot het Markiezaat van Bergen op Zoom had behoord. In de wapens van de voormalige gemeenten waren zij ofwel zilver, hetgeen correct is ofwel van goud, hetgeen een minder juiste variant is die met name sinds de achttiende eeuw voorkwam.

Het gekozen voorontwerp voorzag in een doorsneden schild. Deze verdeling verschafte de mogelijkheid voor het wapen een historisch verantwoorde kleurstelling toe te passen. Voor wat de in het wapen afgebeelde schuinkruisen betreft, werd de voorkeur gegeven aan de kleur rood op een wit veld, die voorkwam in dat van de voormalige gemeente Zevenbergen, het oudste wapen van die van de samengevoegde plaatsen. De maliën waren in zilver op een veld van sinopel [groen], zoals zij bij de wapens van de uit het vroegere Markiezaat voortgekomen gemeenten pasten.

Het schild zou, conform hetgeen in de genoemde brief van de Hoge Raad van Adel van 21 april 1997 was gesteld, worden gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren. Deze vorm werd ontleend aan die van de kroon welke het wapen van de voormalige gemeente Willemstad dekte. Het is bij samenvoeging van gemeenten namelijk algemeen

gebruikelijk de kroon te ontleenen aan de meest 'rijke' kroon van die op de wapens van de samengevoegde gemeenten. De commissie zag de kroon als een symbool van gemeentelijke autonomie en adviseerde daarom met de meeste nadruk van het gegeven recht daarop gebruik te maken. Na schriftelijk overleg met de Hoge Raad van Adel namens het gemeentebestuur werden door de NCWV enige wijzigingen in de schildzoom aangebracht, voornamelijk wat de breedte van dit onderdeel betreft. Op 22 september kon een definitief advies worden uitgebracht. In het raadsvoorstel werd de essentie van het rapport door burgemeester en wethouders overgenomen. De gemeenteraad besloot op 27 november voor het aangenomen ontwerp bij de Kroon verlening aan te vragen. Deze vond plaats bij Koninklijk Besluit van 6 maart 1998, nr. 97.005987. De omschrijving luidt als volgt: "Doorsneden; I in zilver drie schuinkruisjes van keel; II in sinopel drie maliën van zilver; een schildzoom, geblokt van sabel en goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren".

W.A. van HAM

Het wapen van de nieuwe gemeente Bladel

en Casteren viel eveneens samen met dat van de drie gelijknamige statendorpen, gelegen in hetzelfde kwartier, die tot 1810 één schepensbank uitmaakten.

De voorhanden zijnde symbolen voor een nieuw wapen

Tot de Sint-Petrusparochie van Bladel behoorde ook Netersel en beide dorpen vormden samen met Reusel één schepensbank. Schepenen daarvan werden in 1365-1367 nog "mannen van de hertog" genoemd, vanaf 1375 evenwel schepenen. Zij zegelden toen nog met hun persoonlijke zegels. Een schependomszegel is bekend vanaf 1406 en toont, evenals een tweede zegel uit de jaren 1412-1457 één sleutel met een roostervormige baard. Uit de jaren 1583-1611 is een derde zegeltype bekend, qua voorstelling identiek aan het vorige, maar links en rechts vergezeld van de letters R en M, waarvan de betekenis niet duidelijk is. Een vierde zegel was in de jaren 1627-1705 in gebruik en daarin werden voor het eerst ook de namen Reusel en Netersel in het randschrift opgenomen. Dit zegel vertoont voor het eerst een wapenschild, met twee gekruiste sleutels. Vóór 1746 werd een vijfde zegelstempel gesneden waarin om het wapenschild heen een versiering in de vorm van een dekkleed was aangebracht met in de plaats van een helm een engelenkopje met vleugels. Dat zegel bleef tot de Franse tijd in gebruik en daarna werd deze voorstelling tot het midden van de 20ste eeuw op het briefpapier gebruikt. De Hoge Raad van Adel bevestigde de gemeente op 16 juli 1817 in het gebruik van het wapen: "Zijnde van lazuur, met twee liggende sleutels van goud, geplaatst en soutoir". 's Rijks wapenkleuren werden op het wapen toegepast. De betekenis van het wapen spreekt voor zich. De sleutel, die oorspronkelijk in het zegelveld stond, stelt de sleutel van het hemelrijk

voor, het symbool van Sint-Piet werd deze heilige steeds met twaalf van de hemel en de zilveren kleuren niet bekend waren, st. Wapen- en Vlaggenkunde (september 1996 voor de kleur het wapen toe te passen.

Hoogeloon, Hapert en Ca schepensbank van Eersel. Al Hapert en Loon, zeer waarschij van Tongerlo, die ter plaatse Tussen 1559 en 1590 bezat heerlijkheden van die plaatsen lage heerlijkheid van het dorp waren die heerlijkheden in har 1559 was één schepensbank Casteren, die na de lossing in

Tot 1559 zullen de schepen ook gezegd hebben met het schepenen van de lage heerlijk wel. Het dateerde vermoedelijk vanaf 1559 ook door de hoge s 1618. Het zegel vertoont de l Hapert. Het zegel is tot begin deelde de burgemeester welis wapen had gevoerd met daar om voortaan een wapen te n klimmende leeuw". Voor de l wapen bij diploma van 28 sep blaauw schild met een klimm

Toen in 1957 wegens slijt: resulteerde dat uiteindelijk in er - op initiatief van de Ho toegevoegd. Daarnaast was genageld, een eigenmachtig. [Koninklijk Besluit van 1 burgemeesters en wethouder Eindhoven uitvoerig gerappo een wapen vast te stellen, elementen uit het oude ze tweedeling van het grondgel tussen Brabant en Tongerl Koninklijk Besluit van 27 n wapen verleend: "Gedeeld; i genageld van keel [Brabant]; Het schild ter linkerzijde aartsbisshop van Keulen, v zilver, geboord en gevoerd v; overtuniek van goud, geboor gevoerd van goud, een palliu kruisjes van sabel en met houdende in de linkerhand NCWV stelde in haar rapp handhaven.

1. Zie over de zegels en streeks van Eersel, een historische ver Drie Zaligheden. Een bijdrage
2. Het advies van het streekarel 'Sprokkelingen uit de geschied (red.). Drie dorpen, een geme Hapert en Casteren. (Hapert,

'rijke' kroon van die op
De commissie zag de
tonomic en adviseerde
recht daarop gebruik te
ad van Adel namens het
nige i gingen in de
reedte van dit onderdeel
ies worden uitgebracht.
oport door burgemeester
besloot op 27 november
erlening aan te vragen.
aart 1998, nr. 97.005987.
eden: I in zilver drie
malen van zilver; een
schild gedekt met een

W.A. van HAM

Gemeente Bladel

zijn de gemeenten Bladel
Hoogeloo, Hapert en
oegd. Het gebied van de
nte Bladel en Netersel
at van de gelijknamige
gen in het Kwartier van
van de vier kwartieren
n 's-Hertogenbosch. De
1810 ontstaan door
scheidenbank van Bladel.
H omdgebied van de
nte Hoogeloo, Hapert
n de drie gelijknamige
1810 één schepenbank

Nieuw wapen

ook Netersel en beide
epenbank. Schepenen
n de hertog" genoemd.
n toen nog met hun
bekend vanaf 1406 en
2-1457 één sleutel met
83-1611 is een derde
het vorige, maar links
arvan de betekenis niet
527-1705 in gebruik en
usel en Netersel in het
: voor het eerst een
1746 werd een vijfde
ild heen een versiering
net in de plaats van een
bleef tot de Franse tijd
tot het midden van de
Hoge Raad van Adel
ruk van het wapen:
goud, geplaatst en
en toegepast. De
De sleutel, die
n het hemelrijk

voor, het symbool van Sint-Pieter, de kerkpatroon van Bladel. In later tijd werd deze heilige steeds met twee sleutels voorgesteld: de gouden sleutel van de hemel en de zilveren van de aarde. Omdat lokaal-historische kleuren niet bekend waren, stelde de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde (hierna: NCWV) in haar rapport van september 1996 voor de kleuren van het Kwartier van Kempenland op het wapen toe te passen.

Hoogeloo, Hapert en Casteren behoorden tot het gebied van de schepenbank van Eersel¹. Al in 1327 was sprake van schepenen van Hapert en Loon, zeer waarschijnlijk die van de schepenbank van de abdi van Tongerlo, die ter plaatse de lage en de grondheerlijkheid bezat. Tussen 1559 en 1590 bezat die abdi ook de hoge en middelbare heerlijkheden van die plaatsen in pand, evenals de hoge, middelbare en lage heerlijkheid van het dorp Casteren. Van 1590 tot de lossing in 1618 waren die heerlijkheden in handen van het bisdom 's-Hertogenbosch. In 1559 was één schepenbank gevormd voor Hoogeloo, Hapert en Casteren, die na de lossing in 1618 bleef voortbestaan.

Tot 1559 zullen de schepenen, als onderdeel van de bank van Eersel, ook gezegd hebben met het zegel van die bank. In 1327 beschikten de schepenen van de lage heerlijkheid nog niet over een eigen zegel, in 1479 wel. Het dateerde vermoedelijk van ca. 1435. Dat zegelstempel werd vanaf 1559 ook door de hoge schepenbank gebruikt, ook na de lossing in 1618. Het zegel vertoont de beeltenis van de H. Severijn, patroon van Hapert. Het zegel is tot begin 19de eeuw in gebruik gebleven. In 1815 deelde de burgemeester weliswaar mee dat zijn gemeente voordien een wapen had gevoerd met daarin een bisschopsfiguur, maar hij verzocht om voortaan een wapen te mogen voeren met daarin "eenvoudig een klimmende leeuw". Voor de Hoge Raad van Adel bewijs genoeg om het wapen bij diploma van 28 september 1819 te bevestigen (!): "Zijnde een blaauw schild met een klimmenden gouden leeuw".

Toen in 1957 wegens slijtage een nieuw diploma werd aangevraagd, resulteerde dat uiteindelijk in de verlening van een nieuw wapen omdat er – op initiatief van de Hoge Raad van Adel – een kroon aan werd toegevoegd. Daarnaast was de leeuw voortaan rood getongd en genageld, een eigenmachtige wijziging van genoemd adviescollege [Koninklijk Besluit van 1 maart 1958 nr. 9]. Op verzoek van burgemeesters en wethouders werd in 1985 door het streekarchief te Eindhoven uitvoerig gerapporteerd over o.m. het wapen. Besloten werd een wapen vast te stellen, dat een combinatie zou vormen van de elementen uit het oude zegel en het oude wapen. De historische tweedeling van het grondgebied van de gemeente c.q. de heerlijkheden tussen Brabant en Tongerlo werd daarin eveneens uitgebeeld. Bij Koninklijk Besluit van 27 maart 1986 nr. 40 werd daarop een nieuw wapen verleend: "Gedeeld; I in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel [Brabant]; II in goud drie kepers van keel [Tongerlo]. Het schild ter linkerzijde gehouden door de Heilige Severinus, aartsbisschop van Keulen, van natuurlijke kleur, met een mijter van zilver, geboord en gevoerd van goud, gekleed in een albe van zilver, een overtuiniek van goud, geboord van keel, een antieke kazuifel van keel, gevoerd van goud, een pallium van zilver, beladen met vijf breedarmige kruisjes van sabel en met franje van goud, geschocid van goud en houdende in de linkerhand een kromstaf eveneens van goud"². De NCWV stelde in haar rapport van september 1996 voor dit wapen te handhaven.

1. Zie over de zegels en strekschepenbank van Eersel: J.Th.M. Melssen, 'Het wapen van Eersel, een historische verkenning', A. Dams e.a. (red.), Eersel, Duizel, Steensel, Drie Zaligheden. Een bijdrage tot haar geschiedenis, (Hapert, 1989), p. 49-74.
2. Het advies van het streekarchief is verwerkt tot een publicatie: J.Th.M. Melssen, 'Sprokkelingen uit de geschiedenis van Hoogeloo c.a.', W.C.M. van Nuenen e.a. (red.), Drie dorpen, een gemeente. Een bijdrage tot de geschiedenis van Hoogeloo, Hapert en Casteren, (Hapert, 1987), p. 97-124.

Advies en besluit

Op 16 mei 1997 verzocht het college van burgemeester en wethouders de NCWV om advies "omtrent de mogelijkheden tot het vaststellen van een historisch gefundeerd wapen voor de nieuwe gemeente". Op dat moment was de naam voor de nieuwe gemeente nog niet bekend. Op 8 juli bracht de commissie haar advies uit. Zij stelde voor een nieuw wapen vast te stellen, dit te doorsnijden en afhankelijk van de keuze van de naam 'Bladel' danwel 'Hoogeloo/Hapert' of een combinatie van beide, in de boven- danwel benedenhelft op te nemen: [a] de twee sleutels uit het wapen van de voormalige gemeente Bladel en Netersel en [b] de drie kepers uit het wapen van de voormalige gemeente Hoogeloo, Hapert en Casteren. De drie kepers konden worden beschouwd als symbolen voor de drie kerkdorpen in laatstgenoemde gemeente, de beide sleutels tevens voor de twee kerkdorpen in eerstgenoemde gemeente. Op het wapendeel 'Bladel' verdienen naar de mening van de commissie de streekkleuren zwart, geel en wit de voorkeur boven die van 's Rijks wapen: blauw en geel. Zo zou de omschrijving bij de naam 'Bladel' gaan luiden: "Doorsneden; I in sabel twee kruiselings geplaatste sleutels van goud en zilver; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels". Op 30 juli 1997 vroeg het college van burgemeester en wethouders de Hoge Raad van Adel om advies. Deze kon in hoofdzaak instemmen met de voorgelegde ontwerpen. Bij het wapen prefereerde hij evenwel een andere weergave van de kepers, namelijk zo dat de bovenste theoretisch zou doorlopen in de bovenhelft van het schild, zoals in het wapen van Sittard. Als omschrijving werd voorgesteld: "Doorsneden: I in sabel twee afgewende schuingekruiste sleutels van zilver en goud, de gouden gaande over de zilveren; II in goud drie kepers van keel" [enz.]. De NCWV werd in de gelegenheid gesteld op genoemd advies te reageren. De wijziging van 'kruiselings' in 'schuingekruist' werd geaccepteerd, ook al werd 'kruiselings' in het verleden door de Hoge Raad ook in dezelfde betekenis gebruikt. Het opnemen van het woord 'afgewende' achtte de commissie overbodig omdat men hiervan slechts spreekt als de beide sleutels recht op staan; als de sleutels over elkaar zijn gelegd, zijn de baarden automatisch afgewend en staan zij dus aan de bovenkant. De wisseling van de kleuren van sleutel van "goud en zilver" in "zilver en goud" werd eveneens overgenomen, omdat dit conform de tekening van de NCWV was. Niet opgenomen hoefde evenwel te worden dat de gouden sleutel over de zilveren gaat omdat de sleutel die – voor de beschouwer – van linksboven naar rechtsbeneden gaat, op – wapenkundig gezien – de belangrijkste plaats staat en dus het eerst wordt genoemd. Deze regel staat in de wapenkunde boven die dat de onderliggende figuur het eerst moet worden genoemd. Na correcties van de Hoge Raad van Adel werd de omschrijving van de NCWV: "Doorsneden: I in sabel twee schuingekruiste sleutels van zilver en goud; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels". Daarbij adviseerde de commissie het voorstel van de Hoge Raad inzake de kepers niet over te nemen. De gemeenteraad besloot op 27 november 1998 tot vaststelling van wapen en vlag. De besluittekst voor de vlag volgt het voorstel van de NCWV, die voor het wapen de tekst zoals die hiervoor in laatste instantie werd verwoerd. Bij Koninklijk Besluit van 6 maart 1998 nr. 97.006228 werd de gemeente als wapen verleend: "Doorsneden; I in sabel twee afgewende schuingekruiste sleutels van zilver en goud, de gouden gaande over de zilveren; II in goud drie kepers van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels".

DE HOGE RAAD VAN ADEL,

Gelet op *het Koninklijk Besluit van 6 maart 1998, no. 97.006228*

VERKLAART,

dat daarbij *aan de gemeente Bladel is verleend het onderstaande wapen,*

waarvan de beschrijving luidt als volgt:

* Doorsneden; I in zonnel
twee afgevaardigde schouw-
genieten steekels van
zilver en goud, de goud-
den gaande over de zil-

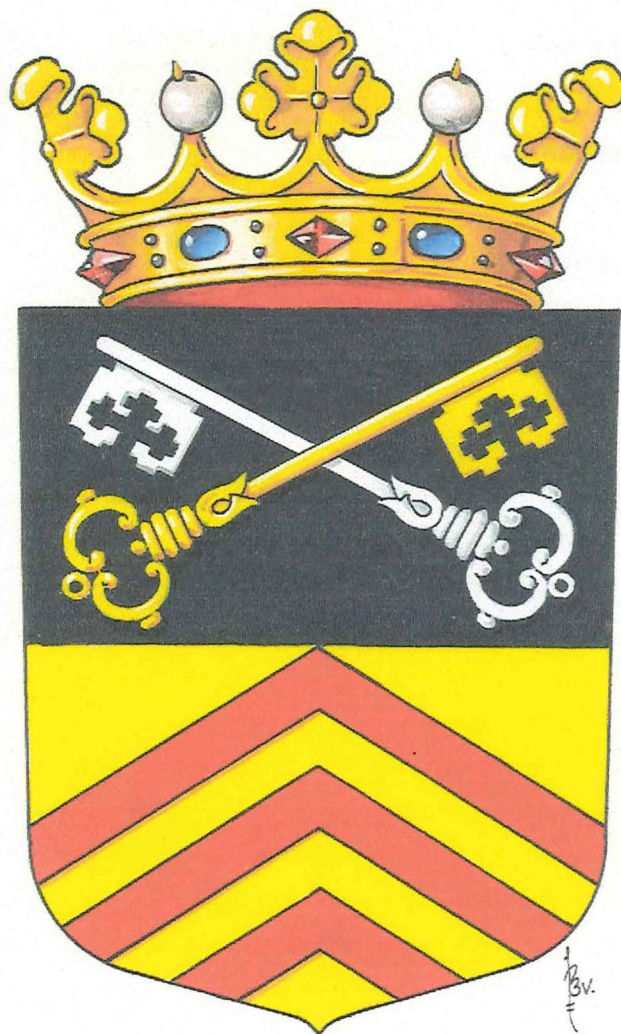
veren; II in goud drie
kepers van keel. Het
schild gedekt met een
gouden kroon van drie
bladen en twee parels.

Gedaan te 's-Gravenhage, 30 juni 1998

DE HOGE RAAD VAN ADEL,

President

Secretaris

Gemeente

BLADEL

NB

KB 6 maart 1998,
nr. 97.006228

Doorsneden; I in sabel twee afgewende schuin-
gekruiste sleutels van zilver en goud, de
gouden gaande over de zilveren; II in goud
drie kepers van keel. Het schild gedekt met
een gouden kroon van drie bladeren en twee
parels.

Diploma
10 juni 1998

f 650